

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

Nr. 20 (21)

TORONTO, Ontario, 1950 m. GEGUŽES mėn. 18 d.

Kaina 10 c.

The Lights of Homeland
 Lithuanian Weekly
 Published by Lithuanian R. C. Society of Canada.
 Authorized as Second Class Mail Post Office Department, Ottawa

SAVAITRAŠTIS
 Leidžia Kanados Lietuvių Katalikų Kultūros Draugija
 941 Dundas St. W. Toronto, Ont. Canada

Didysis organizatorius

Valančiaus mirties 75 metų sukaktis

Kai Salantų parapijos Medsėdžiouse — Nasrėnuose išvydo pasaulį būsimasis Žemaičių vyskupas Matiejus Valančius. Lietuva tebegyveno tik prieš 6 metus prarastose nepriklausomos valstybės slogutyje. Tačiau tą gilią tragediją gyviam juto ne Valančiaus kudiškystės aplinkos žmonės; ne lietuviškoji kaimo liaudis, bet tik šviesuomenė, kuri anais laikais beveik 100% sociališkai sutapo su bajoriškąja visuomene. Kaimo liaudis buvo varginama baudžiavos sunkios naštos ir visuomeniniame gyvenime neturėjo jokio vaidmens.

Valančiaus vaikystė ir mokslo metai betgi sutapo su gyvu kultūrinio sąjūdžio, kokio Lietuva dar niekad nebuvo pergyvenusi. Juk tai romantizmo ir vad. lietuviško bajoriškojo sąjūdžio laikotarpis. Tai Vilniaus universiteto klestėjimo laikai. Jaunystėje Valančius kiekviena žingsnyje susidūrė su ta pačia dvasia. Jis buvo vos 19 metų kai mirė ano meto pagarsėjęs lietuviškųjų klausimų autoritetas Bauža (Bohusz), turėjęs 12 metų, kai mirė to meto Lietuvos istorikų autoritetas T. Čackis, turėjęs 29 m., kai mirė D. Poška ir 32 m., kai mirė A. Strazdelis. Jis 23 m. jaunesnis už Rupeiką, 22 m. už K. J. Zabitį — Nezabitauską, 16 m. už T. Narbutą, 8 m. už Daukantą ir Jaroševičių, 7 m. už Chodzką, vos 3 m. už Stanevičių ir 2 m. už A. Mickevičių; jis vos 4 m. vyresnis už Tatarę, 7 m. už L. Ivinskį, 11 m. už Kraszewskį ir tt. Tarsi jis nebuvo vienas. Ir prieš jį ir jo laikais daug kas rūpinosi lietuviškaisiais reikalais, tačiau visa savo titaniškąja figūra Valančius taip labai nuo jų skiriasi. Kartais gali atrodyti, kad tarp jo ir daugelio kitų lyg nebūtų nieko bendra.

Valančius patriotas, myli savo kraštą, myli savus žmones. Ir anie taip pat patriotai. Jie, kaip ir Valančius, myli lietuviškąją senovę, didžiujasi ja. Bet, o! kitai. Ne kaip jis. Anų daugumas romantikai, senovė jiems žaiselis, brangi relikvija, puošmena, kuria galima didžiūti, kurioje galima pasiraikioti žėrinčių blizgučių. Valančius realistas. Senovė, tautos praeitis, jam brangi, tiesa, kurią jis šalta ir su dokumentais rankoje vaizduoja. Kaip istorikas jis prašoka ne visa galva, bet keliomis kartomis savo amžininkus. Būdamas iš prigimties istorikas, didaktiniuose raštuose, savo išvadas jis remia gyvenimiškais pavyzdžiais, tačiau ne pavyzdžiais istorinių praeities herojų, bet žmonėmis su prantamais, iš jų aplinkos paimitais tipais. Kiekvienas jo pasakojimas, pradedamas datomis ir vietoviu, kur tai įvyko, nurodymais. Bet istorinius faktus, vardus ir vietas jis mini tik ten, kur nori supažindinti su tautos praeimi. Ginant tautos teises jam nereikia legendomis apipintų pavyzdžių, jam užtenka paprastos realios logiškos tiesos, suprantamos kiekvienam prastuoliui.

Dėl pamintų lietuviškosios liaudies žmoniškųjų teistų romantiška verkslėno ir Poška. Strazdelis buvo skriaudžiamosios lietuviškosios liaudies protesto balsas. Jis visu savo gyvenimu reišė tą protestą. Kunigų pasidavęs ir tuo būdu iš bajorų valdžios išsivadavęs, jų nepasiekiamas muzikas, netverdamas apmatau dėl socialinių savo meto neteisų, stengėsi atsikvėpti panieka tai jėgomosčių visuomenei, stengėsi kiekviena žingsnyje jiems įsipykti, sąmoningai norėjo rodytis dvokena jų panosėse, kad jie raukytųsi, čiaudėtų ir siustų. Tai buvo jam didelio pasitenkinimo teikianti pramoga. Bet, kaip tą neteisę pašalinti, kaip kovoti, kad būtų vaisti, Strazdelis nežinojo.

Į vyskupo sostą atsisedęs muzikas, realistas Valančius nesibaško. Teisingai įvertindamas visus jo meto gyvenimą veikiančius veiksnius, jis planingai organizuoja gyvenimą, kiek tai nuo vyskupo pareina, savo ganomybę dvasiniam ir materialiniam labui. Tai pirmas muzikas, lietuviškojo kaimo stūnas, Žemaičių vyskupų sosto ir pirmas, kuris ėmėsi organizuoti taip plačias ir įvairias gyvenimo sritis, parodydamas didžiulę savo erudiciją, išsimokslinimą, išmintį, taktą ir širdį. Jis nesitenkina veikdamas gyvenime viską lėmusią diduomenę, bet dėmesį nukreipia į visą liaudį ir ją rūpinasi. O juk tai buvo nelengva, kai net jo paties kapitulios kamauninkas driso sukalyti jį pravažiuojantį, kad pasišiurėtų, kaip jis pasakė, "kaip muzikas karietoje atrodė". O kiek išminties ir taktų reikėjo, kad išliktų spirdamas prieš rusifikacines valdžios pastangas, kad ir žiauriaisais Muravjovo laikais,

Lietuviškajai liaudžiai reikėjo švietimo. Valančius griežta ir tvirta savo ramka kuria parapijinių mokyklų tinklą, o valdžiai jį sugriovus savo raštais skiepinia ir įgyvendina slaptųjų daraktorių mokyklų mintį. Ne kas kitas, bet jis beveik išnaikina Lietuvoje berasčius. Tautą eda girtavimo vėžys — Valančius kuriam laikui jį sunaikina ir palieka tą mintį ateičiai. Rusų valdžia uždraudžia lietuviškąjį raštą, — jis padeda pagrindus spaudos gamybai užsienyje ir knygenšystei. Valdžia stengiasi kraštą rusifikuoti, suvaržo bažnyčią, naikina krašto papročius ir kalbą — jis visą kraštą užpila savais ir savo pasirinktųjų bendradarbių raštais, kuriuose savo avelės moti pasakytą griežtą "ne" ir nurodo, kaip gudrauti, išsisukinėti. Skelbia tą jį savo beletristiniuose raštuose, o dar griežčiau savo politinėse programinėse brošiūrose, pasirodžiusiose pačios griežčiausios rusiškiosios priepaados metais (1867—1869). "Neikalbėk savo krašte su rusu rusiškai, kaip jis nekalbės su tavim lietuviškai, jei tu nuryksi į Rusiją", skelbė Valančius savo brošiūrose, lyg griežčiausias nacionalistas.

Londono konferencija

Pagrindinis Trijų Didžiųjų užsienių reikalų ministerių konferencijos, prasidėjusios gegužės 11 d. Londone, tikslas buvo visom galimom priemonėm sustiprinti Vakarų Europą prieš Sovietus. Ši programa pareikalau Vak. Europos ekonominių sąjungų suvienijimo, kurį seks militarinės galios augimas tikslu atsispirti bet kuriam Sovietų karo mėginimui.

Svarstant Vak. Vokietijos ūkinio ir politinio jungimo į suvienytą Europą klausimą, Prancūzai stiegia pasiūle sujungti Vokietijos ir Prancūzijos plieno ir anglių pramonės ir prie šio junginio pakviesti ir kitas tautas. Šis jo pasiūlymas buvo labai nelauktas ir įvairiai vertinamas net pačioje Prancūzijoje. Jį, aišku, labiausiai puolė komunistai. Palankiai jis buvo sutiktas belgų bei holandų, kurie jau anksčiau buvo darę panašius siūlymus. Achesonas ir Bevinas principiniai šitokiam sąjungimui pritarė, tačiau klausimą paliko tolimesniems svarstymams. Laukiama, kad Britų vyriausybė svyrus patvirtinti tokį planą, nes jo įgyvendinimas reikštų didelę konkurenciją Britų nacionalizuotai anglų bei plieno pramonei. Preliminariai pasikalbėjimai Prancū-

zų ir Vokiečių tuo reikalu yra vykę Bonnoje. Dabar tas klausimas bus nagrinėjamas ekspertų komisijų. Iš viso Vokietijos reikalų ministrai svarstė net 7 val. Tarp kitko buvo pareikštas visų nusistatymas išsaugoti savo teises Berlyne. Sovietų Sąjunga apkaltinta, kad tebelaikydama vokiečių ir japonų karo belaisvius, luozė žmoniškumo teises. Ministeriai nutarė pasirūpinti informaciją apie belaisvius Sov. Sąjungoje. Išleista komunikate jie kreipėsi į visą Vakarų pasaulį kviesdami dinamiškai visiems jungtis apsigynimui nuo agresoriaus, kuris kėsina į laisvę. Toliau ministrai sutarė sudaryti komisiją studijavimui Vo-

kietijos okupacinio statuto su mintimi duoti vokiečiams daugiau laisvų ir įvesti Vokietiją į kitų Europos valstybių tarpą. Nėra abejonės, kad tik maža dalis tų pasitarimų tėra skelbiama viešai, nes "šaltojo karo" įtampa vertė juos aptarti daug rimtų klausimų, kurie gal tik paaiškės iš darbų ir pasirengimų ateityje. Suvažiavę korespondentai į Londoną gerokai apsvylytė tikėdamiesi gauti daug medžiagos savo žinių agentūroms ir turėjo pasitenkinti gana oficialiais komunikatais. D. Achesonas, Bevinas ir Schumano konferencija baigėsi gegužės 13 d., kurios pagrindinis šūkis buvo "daugiau laisvių Vokietijai".

Vis nauji ginklai

JAV karo vadų pasitarimuose, kuriuose buvo svarstoma, kokios rūšies ginklus siųsti į Europą, buvo prisimintos "lengvosios bombos", kurių iki šiol dar niekas niekad nebuvo minėjęs. Pereitos savaitės pabaigoje spauda tuoj pat išspausdino išaiškinimą, ką tas naujas terminas reiškia ir išsiaiškino, kad tai esą didelėje paslaptėje laikomos lengvutės, bet didelio pajėgumo, bombos, kurių atei-

ties kare galės vežiotis net lengvieji sprausminiai žvalgybiniai lėktuvai. Ta pačia proga pastebima, kad tipinysis sprausminis bombonešis — naikintuvas F-84 gali vežiotis bombų po 1000 sv. po kiekvienu sparnu.

Vel teletės

Londono News Review žurnalo rašo, kad "skraidančios lėkštės" ištikrųjų esą priešlėktuvinių ginklų pratimams taikiniai. Jie esą leidžiami Kalifornijoje iš specialių stočių ir skrendą 1000 mylių per valandą greičiu 40.000 pėdų aukštyje. Pasak to žurnalo, šie taikiniai esą taip greitai, kad amerikiečiai neturį ginklų, kuriais galėtų nušauti. Tuo tarpu Anglai turį keturių pėdų patrankas, kontroliuojamas radaru, kurios ir taip greit skrendančius taikinius galinčios nušauti.

Perspėja JAV

Vienas Rusijos jūrų laivyno inžinierius neseniai pabėgęs iš rusų koncentracijos stovyklos perspėja JAV vyriausybę, kad sovietai Arktikoje netoli Aljaskos ruošia galingas raketinių bombų stotis. Panašios stotys, esą, ruošiamos taip pat prie Švedijos ir Norvegijos.

Sprausminio lėktuvo greitis

Sprausminis lėktuvas Meteor pasiekė 621.369 mylių greitį per valandą. Ankstyvesnis rekordas buvo 510.925 mylios.

Čekoslovakija atsiriboja

Prieš kiek laiko Čekoslovakijos vyriausybė pareikalavo, kad JAV atstovybės personalas būtų sumažintas vienu trečdaliu. Dėl to buvo atleista 40 tarnautojų. Dabar ji pareikalavo iš D. Britanijos ambasados, kad Pragoje, Bratislavoje ir Brno veikusios Britų informacinės bibliotekos būtų uždarytos iki gegužės 20 d. Amerikiečių tik šito titano dvasios poveikyje. Be jo mūsų tautos kelias, o! daug dar būtų vingiavęs.

Jei šitoki organizatorių būtykada turėjusi ir Vilniaus vyskupija, Vilniaus klausimo gal būtų neturėję.

je Informacijos Tarnybos biblioteka daugumą savo knygų ir žurnalų priešlikviduodamosi veitui išdalino savo buvusiems skaitytojams. Ir daug žmonių ejo jų gauti.

Naciai parlamente

Praslinkus penkiems metams po nacių karo jėgų kapituliacijos, ne mažiau kaip 53 buvę naciai yra išrinkti į Vak. Vokietijos parlamentą, Bundestagą. Trys iš jų yra buvę SS-ninkai. Šis senųjų nacių partijos veikėjų būrys sudaro apie vieną aštuntąją dalį parlamento, kuriame yra 402 atstovai.

Savaitės apžvalga

JAV žino lėktuvo užpuolimo smulkmenas

JAV nenustebtų, jei rusai staiga paskelbtų kurio nors lakūno, dingusio balandžio 8 d. virš Baltijos jūros, išpažintį.

Vyriausybės kalbėtojas pareiškė, kad JAV žino jog rusai dėjo pastangų skubiai surinkti lėktuvo likučius ir ištraukti jo 10 gyvų ar mirusių lakūnų. Be to, vyriausybė žinanti sekančius faktus, nieko bendro neturinčius su Maskvos diplomatinį aiškinimų versija:

1. Keturi rusų naikintuvai atidengė ugnį į lėčiau judančio JAV patrolinio lėktuvo užpakalį.
2. Užpuolimas įvykdytas virš Baltijos jūros "daugiau nei 30 mylių" nuo Rusų okupuotos teritorijos pakrantės.
3. Lėktuvas degė prieš nukrisdamas į vandenį.

Šis valdininkas pareiškė, jog jo vyriausybė neskelbs kokiu būdu gavo šią informaciją. Ar rusai radę lėktuvą ir lakūnus, jis nežinąs.

Be to, yra skelbiama, kad įvyki matę britų radaro stočių stebėtojai, kurių pranešimas iš esąs pagrindas, teigia, kad JAV nota sovietams buvo tokia griežta ir atmetanti visus sovietų notos teigimus. Vel kitai neoficialūs šaltiniai skelbia, kad sovietai suradę lėktuvo nuskendimo vietą ir jau darę žygių į išgriebtį, kad susektų amerikiečių lėktuvų techniškas paslaptis.

Rokosovskio "misija" aiškėja

Lenkijai "padovanotasis" Kremliaus maršalas Rokosovskis savo uždavinius vykdė vis su šimtu procentų ir jo darbai jau iškylo į dienos šviesą. Raudonasis maršalas šiandien Lenkijoje yra žmogus Nr. 1. Jis vadovauja visai armijai, saugumo policijai ir vyriausybei, yra nekalbant apie tai, kad jis yra "bosas" lenkų komunistų partijoje, nes įvestas į Lenkijos politbiurą. Rokosovskis savo karišką karjerą pradėjo pas raudonusius. Šiandieną jis vykdo Kremliaus pavestą uždavinį — lenkų tautą paklupdyti po Stalino kojomis. Pirmuoju savo mostu Rokosovskis nušlavė lenkų generolus ir apie 300 karininkų iš lenkų armijos. Pagal šitą lenkų armijos prailgimo karo tarnybą nuo 2 iki 3 metų. Visi vyrai tarp 20 ir 50 metų dabar yra šaukiami kariniam apmokymui ir Lenkija šiandieną turi po ginklu jau apie pusę milijono vyrų. Moterys taip pat yra šaukiamos kariniam apmokymui, kurios bus mobilizuotos karo atveju. Karinėse mokyklose vadovauja rusai karininkai, o lenkų karininkai stūdimi "kursams" į Sovietų Rusiją. Politinis "apsvietimas" dėka naujojo maršalo vyksta pilnu tempu. Viso to rezultate šiandieną karinis Lenkijos politbiuras yra žymiai pakilęs lyginant su prieškariniu lygiu. Netenka abejoti, kad raudonasis maršalas yra padaręs viską, kad "apsaugojus" Lenkiją nuo jugoslaviškos ligos, nes Timoto pilnule Kremliui buvo kąpti ir

nedovanotina. Rokosovskio įvedimas į politbiurą pasaulio spaudoje sukėlė spėliojamų, kad valymai bus dar pagrežtinti.

12.5 mil. dolerių Argentinaf.

Argentina veda derybas su Vašingtonu dėl dolerinės paskolos, kad apmokėtų JAV eksportierams apie 109 mil. skolų. Prezidentas Peronas įsukdamas didelį trūkumą amerikoniškos valiutos prašosi net 500 mil. dolerių, tačiau JAV vyriausybė nebegali visų prašančiųjų pilnai patenkinti, tuo labiau, kad Marshallio planas gali prisesti pratęsti. Atrodo, kad Peronui teks pasitenkinti tik 125 mil. dolerių paskola iš kurių 109 mil. išmokės eksportierams, o už likusius pirsks žemės ūkio mašinas pas dėdę Samą.

Britų pasaulio konferencija

Gegužės 15 d. Sidnejuje, Australijoje, susirinko 70 delegatų iš Anglijos, Kanados, N. Zelandijos, Indijos, Pakistano, Ceylono ir Australijos svarstyti ekonominės pagalbės piev. Azijai, kad ausaugojus ją nuo visų di dejančios komunistinės įtakos. Ši konferencija numato tęstis apie 10 dienų ir joje bus išdiscikuota programa ilgalaikė finansinei paramai rytų ir pietryčių Azijos tautoms. Šiai paramai sustiprinti numatoma pritraukti JAV, Prancūziją ir Olandiją. Naujosios Zelandijos ministras pirmininkas F. Doidge pareiškė, kad JAV turėtų būti taip pat suinteresuotos, kadangi tai liečia Filipinus, kur yra amerikiečių bazės. Prancūzams nemažiau turėtų rūpėti Indokina ir Olandams Indonezija. Tačiau kaipurie stebėtojai į šios konferencijos pasisiekimą žiūri gana pesimistiškai. Kanadą šioje konferencijoje atstovauja 7 delegatai su žuvininkystės ministru Mayhew prišakyje.

Trygve Lie

Jungtinių Tautų generalinis sekretorius jau yra nuvykęs į Maskvą ir bando gelbėti šios organizacijos padėtį. Jis turėjo pasimatymą su Višinskium ir kitais sovietų aukštais pareigūnais. Gegužės mėn. 15 d. jį priėmė Stalinas, dalyvaujant Molotovi ir Višinskiumi. Betgi užsienių diplomatai labai abejoja šio vizito pasisiekimu išgelbėti JTO. Betgi tikimasi, kad po Lie kelionės padėtis bus galutinai pataiskėjusi.

"Naujos" kinų nacionalistų bombos

Kinų nacionalistų aviacija iš Formozos vietoj bombardavusi komunistų užimtus miestus bombomis, pradėjo "bombarduoti" maisto pakietukais, kurie pasirodo gera propagandos priemonė badaujančioms tautoms. Gegužės 10 d. virš Fochow pasirodžiusieji lėktuvai gyventojų buvo sutikti su smėliu ir laukiant maisto, betgi pasipylyė bombos. Buvo 70 žučių ir 175 sužeisti.

Tėviškės žiburiai

THE LIGHTS OF HOMELAND
SAVAITRAŠTIS

Redaguoja Redakcinis Kolektyvas
Redaktorius Dr. A. Šapoka

Leidžia Kanados Lietuvių Katalikų Kultūros Draugija
Published by Lithuanian R. C. Cultural Society of Canada

Prenumerata Kanadoje \$3, JAV — \$3 amerikoniški, Austrijoje, Pietu Amerikoje ir kitur — \$4 amerikoniški, pusei metu — Kanadoje \$2, visur kitur \$2,50. Atskiras nr. 10 ct.

Adreso pakeitimas 25 ct. (smulkiais pašto ženklais)

341 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada. Telefonas AD 4265

Mūsų dienų riteriai

Riterių laikai senai prabėgo. Jų sukurtos viduriniai amžiais tradicijos yra gražios, malonios ir pilnos didžiavasiškumo. Riterio kilnumas, moralumas ir altruizmas yra ryškūs pavyzdys visiems laikams. Bet ir šis gražus riterio kultas išsigimė į žinomą "Raubriterio" tipą.

Abu riterių tipai yra gyvi šiandien. Jų smulkūs ir didesniais žygius sutinkame kasdien. Šiandien, po 2 pasaulinių karų, netikėtai pasaulį valdyti iškilio dvi naujos diametriniai skirtingos jėgos: JAV ir SSSR. JAV pirmąją klasišką riterį, o SSSR visur kiša savąjį "raubriterio" tipą, apdengtą kilnio riterio kauke. Šis riteris nesiskaito su sąžine, norėdamas "nudažyti" žemės asį raudona. Šį riter mes sutinkame kasdien gatvėse visame pasaulyje. Baisus tipas, kuris kartais pats nežinodamas, nori išplešti žemės Sielą. Antras — klasiškasis riteris yra tylus, ramus, dažnai "raubriterio" ujamus, užgauliojamas ir išnaudojamas. Jis įkūrė UNNRA, IRO, kovą už žmonių teises. Bet į jo įkurtas institucijas nekartą kaip gegutė įdėdavo savo valią, dvasią ir net tikslą "raubriteris". Gražios institucijos, pagristos riebais doleriais, virsdavo kancija. Prisimenam skryningus, politrukų "viesnages", šnipinėjimą, skundus. Ir šis didysis istorijoje riteriško biskūnijimas virsta privačiu bizniu, kuriame Maskva turi ne paskutinį žodį. Ir šių dienų klajoklis DP, dėl kurio daugiausia šių dienų riteris įkūrė šias institucijas, liko alkanas, ujamus, koliojamas ir mėtomas. "Riebūs doleriai" dažnai patekdavo į "raubriterių" kišenes, o DP kentėjo savotišką skaitystyklą, naują ir modernų vergų turą. Nebereikalo "Dievo Paukštėlis" idėjo karikatūrai boksininko, kuris komisijoj emigruojant sušunka: "Aš atsveriu 3 Biržiškas!". Tai XX a. didysis jomarkas. Klasiško, tylaus riterio pinigais ir idėja virsta "raubriterio" grobiu. Jei UNNRA ir IRO išleistas lėšas 1945 m. būtų padalinę individualiai tarp DP, tai kiekvienas būtų į naują pasaulį savo kapitalu atvykęs ir atsistojęs ant kojų. Kuo pateisinti 1945-1950 m. stovyklų badmiriavimą?

Kuo pateisinti įsitikinimų spekuliaciją? Kas išteisins pergyventas kancijas? Ir kada parda-

ves savo mukulius DP įsikūrę svetimoje žemėje, ir čia į raudoną "raubriterio" bernai. Ir jaučiasi DP, kaip Kainas, pažymėtas prakeikimo ženklu.

O Marshallio planas, o Europos ginklavimas, tai vis didieji riterio darbai. Bet viskas vyksta "raubriterio" didelėje įtakoj ir daug kas nueina vėliai.

Pabusk, tauris riteris! Neleisk savęs išnaudoti ir savų kilnių idėjų teršti. Dėk šarvus ir ruoškis kovai, kad pasiektum "raubriterio" pilį ant kalnų. Jei tu būsi kuklus, tylus, tai vieną dieną tu, kilnūs riteris, nusielsi prieš savo priešą — "raubriterį" arba žūsi. Čia vyksta riterio sprendžiamas tavo likimas. Neleisk savęs palengva smaugti. Kilk į erdves, užgirs milijonų dūsavimus, pamatys kraują ir ašaras prispaustųjų. Ištiesk sparnus laimėjimui ir pergalei. Atmink, kad "raubriteris" kovoja visais frontais, nesiskaitydamas su sąžine, aukso ir krauju. Neleisk savęs daugiau apgaulinėti, nes laikas tau per brangus. Tave, riteri, šaukia pasaulis, kad laikiškas pomiršti kilnių žodį, o tarti kietą ir nepakeičiamą sprendimą — kovoti ir laimėti.

R. Medelis.

Kaip vokiečiai vertina Hitlerį

Antraštėje pastatyta klausimu ilgai suko galvą buvęs karo, o dabar Europos srities radio CBC korespondentas Matthew Halton, kuris, po ilgų ir kruopštinių tyrinėjimų, paskelbė savo išpučius pasaulio viešumai.

Nuomonės nevienodos

Šiandieną, lygiai po penkerių metų nuo Hitlerio mirties, vokiečių nuomonės apie buvusį "Fuehrerį" pasiskirsto maždaug į du arba, galima sakyti, į tris grupes. Vieni iš jų, dar tebedami pritenkti paskutiniojo karo nesėkmės, nenori nei kalbėti, nei užsiminti apie Hitlerį. Kiti, ypač daugelis iš jaunosios kartos, yra dar visiškai fanatiški naciai, kurie yra sukūrę išitus legendas apie jį: o treti, tikrieji vokiečių militaristai ir nacionalistai — tebegalvoja apie "būsimą Vokietijos pergalę"...

Nenori nei kalbėti apie Hitlerį daugiausia pilkosios liaudies atstovai. Ypatingai nekenčia, laiko Hitlerį nelabuoju ir ven-

Sovietai Baltijos pakrantėse

Sovietų dėmesys Europoje nūdien nukreiptas į Dardanelus, Triesią, Berlyną ir Baltijos pakraščius, ypač nuo Klaipėdos iki Elbės. Baltijos jūra sovietams yra patapusi nauja sąvoka — "mare nostrum". Į ją jie nenori leisti svetimieji įsprausti, nors pastarųjų rankose būtų tas jūros kamštis. Tas pats dedasi ir Juodojoje jūroje, kurią sovietai valdydami neturi laisvo išėjimo į Viduržemio jūrą.

Sovietai gali prasiveržti iš Baltijos per Zundą — Kategatą ar Kiel kanalą. Tuo tarpu nei vieneri neturi laisvų rankų. Karo atveju gali būti žymių pakitimų. Tiems netikėtiems pakitimams sutikti sovietai ypač tvirtinasi toje srityje, kurios pakraščiai siekia apie 1000 km.

Nuo Klaipėdos iki Karaliaučiaus

Rytprūšiai faktiškai priklausę sovietams, dabar yra karinė tvirtovė. Tarp Piluvos (Pillau) ir Klaipėdos yra per dvidešimt karinių sutvirtinimų. Jos vardu pramintus kanalus žymiai pagilintas. Klaipėda yra povandeninių laivų bazė. Ten suvartytas civilinių gyventojų judėjimas neturint kariuomenės leidimo. Įsruityje, įkurdint bandomų laboratorijos naujiesiems ginklams tirti. Tarp Karaliaučiaus ir Stettin dvibėgis geležinkelio ruožas tarnauija vien kariškiai paskirčiai.

Sąryšyje su tenyščiais sustiprinimais daugelis rytinės Vokietijos įmonių turi tiekti gaminius. Junkers įmonė Dessau, Schaefer u. Budenberg — Magdeburge dalį specialistų ir lėktuvų motorų pasūntė į Rytprūsius. Dizelių įmonės netoli Schwerin, Maskvos parėdymu, turi pristatyti 8000 motorų iki 1950 m. rugsėjo 1 d.

Kariški sustiprinimai yra da-

romi veiklą Luebeck: rytinėje, vakarinėje Prūsijoje ir Pomeranijoje. Tos srities gyventojai sovietiniam griežtumui išskeldinti 30 mylių t.y. arti 50 km. juostos platumoje.

Daugelis pramonės centrų, pav., Rostock, dabar yra grynai tiekimo miestai. Kaikuriuos žymios laivų statyklos: Neptun Werke yra uždarytos. Naujos laivų statyklos įkurdintos Warneunde, kurioje gaminama 600 to torpediniai I. T. tipo ir dviejų tipų povandeniniai: 2000 to ir 2500 to, varomi Walther turbinomis. Tenyščių miestų gyventojų skaičius yra padidėjęs.

Raketų bandomiai

Jau ne kartą rašyta, kad tarp Stettin Warneunde yra apstytė raketų bandomy stotija. Draudžiamose srityse galima pasirodyti tik sovietų kariams.

Kolberge ir Peenemuendeje daromi raketų ir V bombų bandomiai. Toji pajūrio sritis ligi Midstroy priklauso lenkams, tačiau jona draudžiama lenkams įžengti. Lenkų kariuomenė dažnai laikoma už spygliuotų vielių. Radarų stotyje Deep, lėktu-

Kiekvienais metais dėl šalčių

Kanadoje žiemos metu sumažėja darbas. Šis sezoninis nedarbas yra reguliarus ir charakteringas Kanados ekonominiam gyvenimui. Dėl audrų bei ypatingai stiprių šalčių nedarbas dažnai pasitęsia tam tikrose srityse bei pramonės šakose.

Neperseiciant paskelbti Nedarbo Draudos Akto pataisymai, dalinai yra žingsnis Kanados nedarbo draudos sistemoje geriau pritaikinti šiam sezoniniam reiškinii. Jais bus

vy aerairome Henkembagen visai neįsileidžiami lenkai. Pašaipai į darbus vežami tik vokiečiai karo belaisviai ir sovietų piliečiai, bet tik ne lenkai.

Autostrados

Stalinas toliau tęsia Hitlerio planą statyti autostradas. Tam darbai atlikti yra suorganizuota 15.000 darbininkų, kurie stato kelius paskubomis, trimis pamainomis.

Visoje srityje išstatyta ypač stiprios sąrygos vien iš monogijų, kurie tam uždaviniui paruošiami Graal, Mueritz — Mecklemburgo specialiose mokyklose.

Judėjimas iš sovietų zonos į Skandinaviją galimas tik gavus sovietų vyriausybės pritarimą, o leidimai duodami ypatingomis sąlygomis. Taip pat elgiamasi ir su Skandinavijos valstybių piliečiais, kurie turi gauti atskirą sovietų vizą.

Sovietų vispustikais tvirtinamasis Pabaltijy yra neabejotinai daromas tam tikru tikslu — pasipriešinti, bet ir puliti. Pasipriešinimas priešui ir sunaikinimas užpuolimo nūdienai du svarbiausi tikslai, kurių tikslingumas paaiškės numatomam III pasauliniam kare.

Gediminas Galva.

Berlyno suvienijimo klausimas

Vakariečiai buvo pastūle rusams Berlyne sudaryti bendrus vokiškuosius organus pravedant visuose sektoriuose bendrus rinkimus. Sovietų kontrolės komisijos vardu pulk. Jellizarov vakariečiams pranešė, kad rusai bendrus rinkimus praveš sutikty, tačiau tik šiomis sąlygomis: 1. Okupacinė kariuomenė turinti būti atitraukta iš visų 4 sektorių, 2. turis būti panaikintas vakariečių sektoriuose veikęs okupacinis statusas, 3. komunistams, liaudies frontui ir visiems liudies komunistų vadovaujamiems organams turį būti leista nekliaudomai veikti vakarų sektoriuose, 4. turį būti panaikintos sektorių sienos, 5. turį būti grąžintos vokiečiams balsavimo teisės, išskyrus tuos, kuriems tos teisės atimtos teismo kaip karo nusikaltėliams.

Oficialaus atsakymo į šį propagandiską ir demagogiską siūlymą dar nėra, jį svarsto Berlyno komendantai, okupacinės valdžios galvos, žada svarstyti, jei bus reikalo, ir konferuioj užsienių ministeriai. Britų vienas aukštas pareigūnas yra pasakęs, kad svarbiausia

esqš nepriimtinas 1 punktas, nes tokiam atveju vakariečiai turėtų pasitraukti net į Britų zoną, o rusai pasitrauktų tik už miesto ribų, kaip juokaujama — į Potsdamą. Be to, iš vakariečių pusės nurodoma, kad dėl rinkimų atitraukti kariuomenę nesq jokia reikalo. Kad kariuomenės galinčios likti čia pat, parodę buvusieji rinkimai.

Dėmesio komunistams!

Versdamiesi gricuanamuoju darbu kapitalistiniuose kraštuose gyvenę komunistai, vis stengiasi įrodyti, kad, pav., ir Amerikoje, esq labai sunku žmonėms gyventi. ("Geriacia", žinoma, gyventi Sovietų Sąjungoje, tik jie į ten nenori važiuoti).

Kažin ką komunistai atsakytų: kodėl JAV, gyvenantieji vos 7% pasaulio gyvent skaičiais, turi savo žinioje 50% pasaulio esančių telefono aparatų, 50% radio aparatų, 72% automobilių, jie vertoja 34% pasaulio elektrinės jėgos, 61% pasaulio linės alyvos, 65% šilko, 50% gumos, 53% kavos ir produkuoja 47% visų pasaulyje besirandančių gėrybių?

Nedarbo draudos pakeitimai

(OFICIALIŲ KOMENTARŲ SANTRAUKA)

suteikiama parama apdraus-tiems darbininkams, kuriems dėl vienokių ar kitokių priežasčių žiemos mėnesiais paqal senqšias taisykles negalima buvo gauti normalią pašalpą.

Beveik 10 metų praktika parodė, kad Nedarbo Draudos Aktas reikalingas pakeitimų. Naujais pataisymais yra pakeistas įnašų ir pašalpų grupės bei sumos, taip pat praplėsta Akto pritaikymo sritis. Kiti pataisymai leidžia pertvarkyti nuostatus, liečiančius pašalpų mokėjimą ištekejusioms moterims, ir pakelcia sumą, leidžiamą asmeniui uždirbti šalutiniam darbe, imant nedarbo draudos pašalpą.

Papildomi pašalpos išmokėjimai taip pat turi tikslą praplėsti reguliarių Akto naudojimą, suteikiant papildomas pašalpas sezoninio nedarbo paliestiesiems. Šie išmokėjimai siekia apie 80% normalių pašalpų dydžio ir pradadam ateinančiais metais bus mokami sausio 1 — kovo 31 d. perijode.

Papildomas pašalpos bus mokamos asmenims sekančiais atvejais:

1. Tie, kurie normaliai dirba ir moka apdraudoms mokeski, bet kurie išnaudoja savo pašalpą laike fiskalinių metų, skaitant nuo kovo 31 d. prieš pašalpos pareikalavimą.

2. Tie, kurie per trumpai dirbo apdrausitj darbq (mokejio ned. mokeski), kad tikty normalių pašalpų gavimui. Kad tokie asmens galėtų gauti pašalpą, jie privalo būti mokeski mokejėtais fiskaliniiais metais nuo bal. 1 d. bent 90 dieny.

3. Tie, kurie dirba prie medžių kirtimo bei apdirbimo ne Br. Kolumbijos provincijoje. (Šie užsiėmimai Br. Kolumbijoje yra apdrausti jau nuo 1946 m., tuo tarpu kitose Kanados dalyse tik dabar šie darbai pradadam drausti nuo nedarbo). Toks asmuo turi būti darbq pradėjęs nemažiau kaip prieš 18 mėn. ir dirbęs bent 90 dienų per 12 pastarųjų mėnesių prieš prašymo pašalpą padavimą. Šiai klasei papildomas pašalpos bus mokomos tik 1950 ir 1951 metų žiemq.

4. Tie, kurie dirba užsiėmimuose, kurie tik 12 mėn. prieš jų pareiskimq buvo įtraukti į

Akto apimtį, bet per trumpai, kad susidarytų pakankamai įnašų reguliariai pašalpai gauti. Reikalaujama, kad šie asmens būtų išdirbę nemažiau kaip 90 dienų nuo kovo 31 d. prieš pareiskimo įteikimq.

Dalis šių papildomų pašalpų bus finansuojamos papildomais įnašais po 1 centą už dieną nuo darbininko ir po 1 centą nuo darbdavio. Šie nauji mokesčiai nebus imami ligi paskelbimo dienos ir ne anksčiau kaip nuo š.m. liepos 1 dienos.

Ligšiol aukščiausia draudimo riba algas gaunantiems tarnautojams buvo \$3.120 į metus. Tačiau Akto pataisais šių ribų pakels ligi \$4.800 per metus.

Darbininkai, atlyginami pagal dienas ar valandas bei dirbq qkordinį darbq, bus draudžiami kaip ir ligi šiol, nežūrint uždarbio sumos.

Draudos Akto nuostatai nuo 1950.IV.1. praplečiami visiems dirbantiems prie miško gamybos bei apdirbimo, skaitant nuo šių metų balandžio 1 d.

Šiuo metu dirbantieji, paqal jų pajamas yra suskirstyti į devynias grupes: nuo 90 ct. į dieną ligi \$34.00 ar daugiau per savaitę. Ateityje, greičiausia nuo 1950 m. liepos 3 d., šios grupės bus pertvarkytos ir sumažintos ligi šešių, pridėdami naują septintą grupę pelnantiems \$48.00 ir daugiau per savaitę, laikantis naujų aukštesnių draudžiamumo ribų. Naujoji pašalpų lentelė taip atrodys:

Savaitinės pajamos \$	Savaitinė pašalpa \$
Mažiau nei \$ 9.00	4.20
\$ 9 ligi 14.99	6.00
\$15 ligi 20.99	8.10
\$21 ligi 26.99	10.10
\$27 ligi 33.99	12.30
\$34 ligi 47.99	14.40
\$48 ir daugiau	14.40
po 1951.VII.1. bus	16.20
	21.00

Kartu su grupių pakeitimais nustatyti ir nauji įnašo mokesčiai tiek darbdaviams, tiek dirbantiems. Pagal senas normas žemųjų pelno grupių dirbantieji mokėdavo mažiau už darbdavį, qi po lygiai mokėdavo keturios aukštesnės grupės. Naujieji pataisymai darbdavio ir dirbančiojo įnašus suilygina visose grupėse.

Anksčiau nedarbo mokesčius turėdavo mokėti darbdavys bei dirbantysis, ir jaunesnis nei 16 metų arba nepelnęs 90 ct. per dieną, tačiau tokie negalėdavo gauti pašalpos. Dabar tokie dirbantieji priklausys I grupei, mokės įnašus ir turės teisę gauti pašalpas.

Naujos įnašų ratos, kaip parodyta žemiau paduotoje lentelėje, apskaičiuotos taip, kad nebūtų cento dalės iš dieninių įnašų. Jose įskaiciuoti ir papildomi įnašai po centą į dieną didesnių pašalpų padengimui.

Savait. pajamos	Savait. įnašai	Darb. Dirban-davys tysis
mažiau nei \$ 9.00	\$0.18	\$0.18
\$ 9.00 ligi 14.99	0.24	0.24
\$15.00 ligi 20.99	0.30	0.30
\$21.00 ligi 26.99	0.36	0.36
\$27.00 ligi 33.99	0.42	0.42
\$34.00 ligi 47.99	0.48	0.48
\$48.00 ir daugiau	0.54	0.54

Anksčiau apdraustas asmuo negalėdavo gauti pašalpos per pirmą nedarbo dieną, išskyrus atvejus, kada toji diena nesekė po arba buvo pilnoje nedarbo savaitėje. Šitai atbaidydavo ne vieną nuo pripuolamo darbo ieškojimo, imant nedarbo pašalpą, nes jei asmuo dirbdavo vieną dieną savaitėje tai jis ne tik kad negaudavo pašalpos už tą dieną, bet paprastai dar prarasdavo ir kitos dienos pašalpą. Dabartinės pataisios nustato, kad apdraustasis asmuo gaunantis pašalpą gali dirbti ligi trijų dienų iš eilės ir vistiek gauti pašalpą už likusias dienas 6 dienų šalpos savaitėje. Jei asmuo dirba nepilną dieną pas savo darbdavį, tada pirmoji nedarbo diena nekompensuojama.

Graudamas pašalpą, dirbininkas ateity vietoj \$1.50 turės teisę papildomai pelnytis ligi \$2.00 per dieną. Tačiau šios pajamos, kaip ir anksčiau, turės būti gaunamos iš užsiėmimo, kurį jis galėtų atlikti šalia savo reguliaraus darbo laiko, jei jis dirbtų kokiame darbovietėje.

UIC (nedarbo draudos komisija) yra įgalinama paskelbti nuostatus nustatančius papildomas sąlygas mokesčimui pašalpų ištekejusioms moterims, leidžiančius išskirti ar nedirbanti vedusi moteris tikrai galėtų dirbti. V. A.

Lenkai naikina atstovybę

Gegužės 10 d. Lenkijos ministeris Kanadoje Eug. Milnikiel iš Kanados išvyko, atstovybę valdyti palikęs tarėq Markowkį. Nors apie tai anksčiau nebuvo pranešta, tačiau tai nebuvo nelauktas dalykas. Milnikiel anksčiau jau buvo pareiškęs, kad savo vyriausybei jis siūlęs įj atsukti, nes jam nesisekq išlyginti nesutarimus su Kanados vyriausybe.

Kanados oficialiose sferose manoma, kad Milnikelio įpėdinio nebus paskirta ir atstovybė bus visai likviduota palaengva.

Čia didžiausio nesutarimo yra dėl meninių dalykų ir bran-

genybių kolekcijos, kurią Kanadon atvežė ir patalpino centrinėje žemės ūkio tyrimo stotyje Quebeco provincijoje dar 1940 m. anuometinė Lenkijos vyriausybė. Vėliau tos kolekcijos buvo pervežtos į Quebec ir tebėra provincijos valdžios žinioje. Lenkija reikalauja tuos turtus išduoti, Ottawos vyriausybė sako, kad tai ne jos reikalas, o Duplessis sakosi jokių įsipareigojimų neturįs ir komunistinei Lenkijai tų brangenybių neuosiqs.

"Tėviškės Žiburius" galima užsisakyti metų galo nelaukiant

gia net jo vardą ištartį, Vokietijos socialdemokratai. Jų manymu, Hitleris — tai buvusi istorinė Vokietijos gėda.

Daugumai fanatiškai nusiteikusių jaunuolių — Hitleris buvęs didžiausias pasaulyje genijus, koks bet kada yra gyvenęs žemės rutulyje. Jis ir Vokietija tebebusi sumušta tik pasaulio tamsiųjų konspiracinių jėgų suokalbjo rezultate. Fantastinės istorijos apie Hitlerį ir dabar tebekursuoja tarpe jo šalininkų. Vienose iš jų teigiama, kad "Fuehreris" nėra miręs, jis tebegyvenas. Jis, esq, pabėgęs į Pietų Ameriką ir ruošiasi dideliu revanšui. Kitose, teigiama, kad Hitleris randasi pačioje Vokietijoje ir, laikui bėgant, iškilsiqs kaip didelis vokiečių tautos vadcas, kuris ves ne tik Vokietiją, bet ir visą Europą prieš bolševikinį Antikristą...

Gi militaristų sluoksniat, į kuriuos įskaitytini daugiausia buvę "Wehrmachto" generolai, nepasisako blogai prieš Hitlerį ir teprimeta jam vienintelę kaltę, kad jis... pralaimėjo karą.

"Hitleris, kaip karo viešpats"

Visai neseniai Vokietijoje pasirodė tokiu pavadinimu knyga, kurios 100.000 ekzemplorių tiražas buvo grobstyte išgrobstytas, vos knyga išėjęs iš spaustuvės. Knygos autorius yra generolas Franz Halder, buvęs Vokietijos Vyriausiojo Štabo viršininku nuo 1938 iki 1942 m.

Knygos autorį, reikla skaitytį vienu iš didžiųjų Vokietijos karių, todėl ir knyga parašyta intriguojančiai dramatišku stilium ir su visišku karinio rafinuoтому įjudimu. Jos turinys — memuarinis.

Generolas Halderis buvo Vokietijos Generalinio Štabo virši-

ninku tada, kuomet Hitleris ruošė savo galingąjį karo mašiną didžiąjai pasaulio agresijai, jis vadovavo armijos planams ir tuo metu, kuomet hitleriškas Wehrmachtas, su didžiuliu strateginiu pasisekimu, triuškinio raudonąją armiją rytuose. Deja, 1942 m. pabaigoje, ties Stalingradu, naciškieji kariai sutiko katastrofą. Tuomet ir gen. Halderio "saulė nusileido"...

— Aš esu didžiausias karo viešpats iš visų laikų — pasakė Hitleris vieną dieną, 1941 m. vasarą, kuomet jo ginkluotos divizijos, po kolosališkų pergalių, buvo prie Maskvos vartų. Šiais žodžiais gen. Halder pradeda savo atsiminimus. Iš to, matyt, parinktas ir knygos vardas. Deja, šį "Fuehrerio" teigimą knygos autorius nuneigia, pabrėždamas, kad Hitleris nebuvo didelis karys nei savo charakteriu, nei strateginiais gabumais.

— Hitleris pralošė karą, — teigia Halderis, — todėl, kad buvo blogas generolas. Labai gaila, esq, kad jis šios kompetencijos nepavedė mums, tikriesiems generolams, o mes būtume karą laimėję... Tai ir buvusi didžiausia Hitlerio klaida.

Gen. Halder kaltina Hitlerį už tai, kad jis 1941 m., pradėjęs kovą prieš Maskvą, jos netęsė iki bolševikinės sostinės kritimo, o įsakė daryti kylus Stalingrado ir Leningrado link. Tuomet dar buvo vasara, todėl vokiečių armijos buvusios pajėgios tai padaryti. Gi Maskva, anot knygos autoriaus, yra bolševikų nervų centras. Būty kritusi ji — būtų buvusi galutinai palaužta ir raudonoji armija. Pirmomis invazijos savaitėmis (Nukelta į 3 psl.)

DIDYSIS TAUTOS AUKLĖTOJAS

Anuo metu

XIX šimtmetis — mūsų tautos atbudimo šimtmetis. Šio šimtmečio pirmojoje pusėje tauta dar nėra sąmoninga. Tiesa, sulenkėjusi bajorija, Vilniaus universiteto įtakoje, romantiškai žavisi senosios Lietuvos istorija. Tiesa, jau ir iš liaudies tarpo atsiranka vienas — kitas šviesuolis, lietuvių kalba reiškis savo kurybą. Tiesa, lietuviškoji liaudies tebera nenutautusi, kalba lietuviškai. Tačiau visa tai nėra sąmoningas tautiškas. Tai yra daugiau tik natūralus prigimties balsas, kaip to paukščio, kuris tupi ant šakelės ir, savo prigimties verčiamas, gieda.

Šimtmečio antroje pusėje lietuvis atbunda. Jis pradeda sąmoningai suprasti, kad yra lietuvis, sąmoningai suvoki savo santykius kitų tautų tarpe ir sąmoningai kovoti už savo lietuviškąsias teises.

Laimingas yra tautos, kurios, šitokių dvasios persilaužimo laikotarpiu turi tinkamą vadovą — dvasinių milžinų. Lietuvių tauta yra tų laimingųjų tarpe. Mūsų tautos atgimimo aušroje stovi keturi milžinai — vysk. M. Valančius, S. Daukantas, J. Basanavičius ir V. Kudirka. Pagrindinė vieta jų tarpe priklauso Valančiui, kaip pirmajam mūsų tautos organizatoriui ir didžiajam auklėtojui.

Plati, šakota yra vysk. Valančiaus veikla: pastoracija, kova už lietuviškąsias teises, bet ypač tautos švietimo ir auklėjimo reikalai. Valančius — auklėtojas. Tai pagrindinis jo charakterio ir veiklos bruožas. Ties tąja V. darbo sritimi čia kiek plačiau ir apsisitomsime.

Pirmasis mūsų pedagoginės sistemos kūrėjas

Pedagogus — auklėtojus galima suskirstyti į dvi grupes. Vieni iš jų daugiau linkę gilintis į atskirus auklėjimo klausimus — problemas. Kiti — siekia apimti plačiau ir savo raštuose vispusiškai išnagrinėti žmogaus auklėjimą, paliečiant visus pagrindinius auklėjimo klausimus nuo pat mažo vaiko iki senatvės. Taip! Gal kam atrodo paradoksu, kad ir suaugusių žmogų dar reikia auklėti? Bet taip, deja, yra. Auklėtojus, kurie savo raštais siekia apimti pilnutinį auklėjimą ir išskirti pa-

čius auklėjimo pagrindus, vadiname pedagoginės sistemos kūrėjais. Niekas iš lietuvių iki Valančiaus nėra sukūręs lietuviškos pedagoginės sistemos. Valančius yra pirmas didysis mūsų tautos pedagogas, tokią sistemą sukūręs. Jo auklėjimo sistema paremta katalikiškai — tautiniu pagrindu. Ant šio Valančiaus padėjo pagrindą stovėjo visas lietuviškasis švietimas caro priespaudos laikais (parapijinės mokyklos, mamos mokykla, daraktorių mokykla), tuo pagrindu buvo paremta visa Nepriklausomos Lietuvos švietimo sistema (tautinės mokyklos su privalomu tiktybos dėstymu), tuo pagrindu kuriasi mokyklos ir emigracijoje. Pažiūrėkime tik arčiau, kaip toji pagrindinė Valančiaus sukurtoji auklėjimo sistema atrodo.

Vaikų auklėjimas

Vaikų auklėjimo sistemą Valančius duoda savo klasiškoje "Vaikų knygelėje", kuri yra dar ir tuo vertinga, kad tinka skaityti visiems — vaikams, mokytojams ir tėvams. Didesniam įspūdžiui sudaryti, Valančius mėgsta sugretinti du vaizdelius — gero ir blogo vaiko.

Geras vaikas pirmiausia yra labai dievobaimingas: ryti — vakarą pamaldžiai kalba potėrius, bažnyčioje nežioplina, lig laikui išmoka katekizmo tiesų ir prieina išpažinties. Blogas vaikas auga kaip medis girioje. Nei maldos, nei potėrių. Blogiausia tokiam vaikui, kai kunigas atvyksta kalėdoti. "Tada reikia lįsti po lova slėptis. Štai vienas spalvingas vaizdelis. Klebonui atvažiavus, vaikas buvo pasislėpęs palovyje. Bet klebonas išsitarė, kad atvežęs vaiku barankų. Vaikas sujudėjo ir tada...

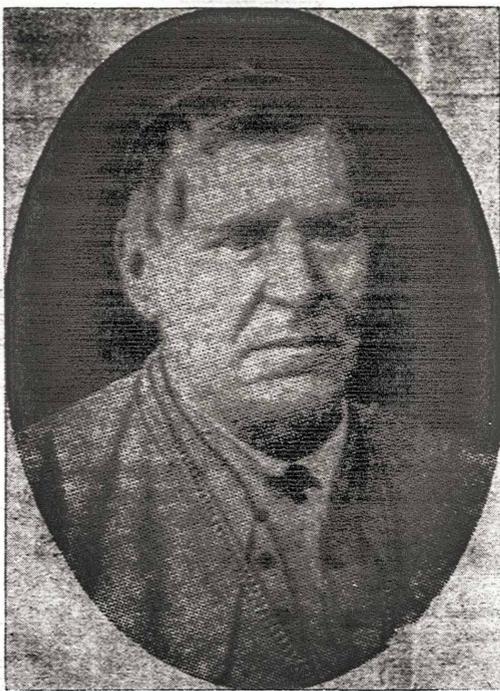
"Zakrastijonas, atidengęs jį, pamatė vaiką ir kibo už kojos. Šis spardėsi ir šaukė: "Eik šalin, šalin, nesikulki!"... Klebonas vaiką paglostė ir barankų davęs pradėjo klausiti potėrių, bet vaikas nemokėjo. Tada... "Baltus paleido kakarynė ir tarė motinai: "Ar nesakiau, motuše, reikėjo sprukti į mišką, o neleida". — "O ką brazdėjai palovyje, kaip giltin...?"

Sekanti gero vaiko žymė yra darbštumas. Geras vaikas žiemą mokosi, o vasarą padeda

tėvams dirbti. Blogas vaikas yra tingynis ir vaiklojasi be darbeis. Čia pat V. nurodo ir to blogas pasekmes. Vienas vaikas pradeda paukščių lizdus kraustyti, iškrinta iš medžio ir susiželdžia ("Paukštvanagis"), kitas lieka vagiu ("Augustinas").

Trečia dažnai keliamas vaiko dorybė yra paklusnumas tėvams. Spalvingais konkrečiais pavyzdžiais, net nurodydamas įvykio vietas, V. nupiešia, kas atsitinka vaikams, kurie neklusnūs tėvų. O jeigu kuris vaikas net ranką buvo prieš motiną pakėlęs, tas yra persekiojamas net ir po mirties.

Lietuvio melle aplinkai (gyvuliams, žvėreliams ir auga-

Vysk. Motiejus Valančius

lams) įknyta gerame vaike. O blogasis yra nesuvaldomai piktas, kankina žvėrelius, botagu be pasigailėjimo čiažo gonomus gyvulius.

Be kitų dalykų, V. nepamiršta ir kūno higienos. Geri vaikai yra švarūs, apsikarpę nagus, išsiplavę galvas ir dailiai susiukavę. O blogi yra šaršais aptekę, užlūžusiais nagais, purvini.

Apimdamas vaikų auklėjimą ir švietimą vispusiškai, V. stengiasi duoti net ano meto populiarium kaimo mokytojiui — daraktoriui metodinių nurodymų. Jo "Antano Treitininko Pasakojimai" yra išties pedagoginis bei metodinis ano meto mokytojo vadovėlis, netgi pamininti ano metu labai modernų dalyką — kilnojamosios abėcėlės naudojimą.

Treitininko Antano mokykla yra caro meto kaimo daraktoriaus mokykla, pro kurią daugumas mūsų senosios kartos yra praėję. Mokoma paprastose ūkininko seklyčioje, kasdien nuo ryto iki vakaro, su pietų pertrauka. Pagrindiniai mokymai dalykai yra tikyba, skaitymas, rašymas, skaičiavimas, aplinkotyra, kraštotyra ir istorija. Į tris pastaruosius dalykus Valančius įjungia tautinį auklėjimą ir tautos istorijos mokymą yra skirta didžioji "A. Tr. pasakojimų" dalis. Daugiausia čia kalbama apie piliakalnius, ta proga prisimenant senąsias žemaitių kovas net nuo legendarinio Liutavaro laiku.

Be ir tai dar ne viskas. Panaudodamas savo ypatingą galią, Valančius didele energija imasi steigti parapijines mokyklas, kurios, nusėjusios visą kraštą, ilgą laiką buvo katalikiškostis ir lietuviškostis kultūros žiburėliai kovoje su juodąja maskolijos ir pravoslavijos bangą.

Jaunimo auklėjimas

Jaunimo švietimui ir auklė-

jimui V. skiria antrąją savo garšią knygelę — "Palangos Juzė", o taip pat dar ir "Paaugusių žmonių" knygeles. Ir čia V. mėgsta sugretinti gerus ir blogus pavyzdžius. Jaunuoliuose V. pirmiausia iškelia visas tas gerąsias ir blogąsias savybes, kurias parodė vaikuose. Tik čia dažniausiai jau matome pasekmes. Be to, čia iškeliamos ir trys specifinės jaunimo problemos — amatų mokymasis, kaisvalaikio senuodžiavimo ir šeimos sudarymo klausimai. Į amatų mokymąsi V kreipia ypatingą dėmesį. Štai Valančiaus nuomonė tuo reikalu, įdėta į doro kaimiečio mažražemio Stepono lūpas:

"Mūsų krašte gana turime artojų, šieno plovėjų, bernų ir plemenų kiek reikiant, bet mažai

cės lai nužengia ant tavęs ir niekuomet neapleidžia. Tegul tave Viešpats ilgai pasaulyje užlaiko, tegu auga dailiai tavo vaikai, kurių devynetą turėsi, tegul dera tavo javai, želia pievos, vįsta gyvuliai! Tegul tave apgina geriausias Dievas nuo visokių priepuolių, tegul šimteriopai užmoka už tą meilę, kurią visuomet man rodei.

Sėlpk kiek išgaledamas neturingus, nebark nė vieno į tavo namus atėjusio ubago, nes jei atgrėši nuo jo akis tavo, atgrėš nuo tavęs veidą savo Suvėrejas. Turi jau dvidešimt metų, tad vėsk moterį. Neimk pačios nekatalikės nė bajoraitės, nes tokią vedęs neturėsi atsilso savo namuose. Darbininkams algos nesuk. Į turgas be tikro reikalo nevažiuok. Arielkos nė vyno nė ragautė neragauk. Sergėkis paleistuvystės. Tamauk su visa širdimi Viešpačiui tavo, pagal katalikų tikėjimą. Taip darydamas būsi tikrai laimingas".

VALANČIUS — LIETUVYBĖS SAUGOTOJAS

Savojo tautiškumo išlaikymas yra pagrindinė mūsų tautos problema. Tai yra jau kelintą šimtmetį trunkanti kovą ginant vertybes, kurias įpareigojama esame paveldėję iš buvusiųjų tautos generacijų. Tai yra mūsų tėvų ir protėvių testamentinė valia. Norėti išlikti yra privalu, nes šis troškimas yra mums įgimtas pagal Dievo

valią. O norint išlikti, neišvenigiamai būtina yra veikti, proto ir valios veiksniais gintis nuo kiekvienos grėsmės.

Jeigu perėjo kovos šimtmečio vidurį įsivaizduoti kaip pavelskį, tai to paveikslu centrinė figūra iškyla vysk. M. Valančius. Anuose tamsiuose grėsmės dešimtmečiuose žemdirbių tautai reikėjo gelbėtojo: mokytojo ir vadovo. Apvazdai skyrus, toks vadovas iškylo didžia stovykla: didžiū protu ir valia, plačiame darbo bare daugiasričiu veiklumu, aukšta morale, didžiū autoritetu. Tai buvo didelės — dinamikos lietuvis, didis valstiečių vyskupas, kuriam rūpėjo visi liaudies reikalai.

Valančiaus taruta anais laikais buvo namų nevalioj, kaip Egipte Mozės tauta. Abiejų tautų tikėjimui, kalbai, papročiams, moralei ir visam tautiniam charakteriui lygiai grėse pavojus iš svetimųjų, kurie valdė. Abu jie pakilo vesti sąvąsias tautas iš namų nevalios, abu parodydami savo tautoms teisingą kelią. Didžio pavojaus metu, kai tauta duso ir blakėsi, iškylo autoritetingas balsas ir ryžtinga ranka, parodydama vienintelę tikrąją kryptį.

Suaugusiųjų problemos

Suaugusiųjų problemoms spręsti daugiausia skirta "Paaugusių žmonių" knygelė. Be bendrųjų moralinių dalykų, keltų vaikų ir jaunimo amžiaus, čia iškeliamos ir eilė specifinių suaugusių žmonių problemų. Ypač pabrėžiamas girtavimas, tėvų pareigos vaikams ir suaugusių tikėjimas burtais.

Valančius yra žinomas blaivybės apaštalas. Jo giliu ir teisingu įsitikinimu, didelė dalis blogybių kyla iš girtavimo. Tad kovai su girtavimu jis paskiria daug energijos — raštuose, pamoksluose ir ypač organizuodamas Blaivybės Draugiją. Į jo Blaivybės Draugiją buvo pasizadėję tokie dideli lietuvių žmonių skaičiai, kad V. laikrais girtavimas tikrai buvo labai sumažėjęs. V. veiklos įtaka buvo dar stipriai tebejauciama ir Nepriklausomoje Lietuvoje (Liet. Kat. Blaivybės Draugija, studentų ateitininkų abstinentių korporacija).

Daug vietos raštuose V. skiria tėvų pareigų nagrinėjimui. Jis reikalauja, kad tėvai vaikams būtų teisingi, bet griežti. Už kiekvieną nusikaltimą vaikas turi gauti bausmę. Ypač V. bora gerai žinomas mokytojas, lėpinančias vienturčius. Iškelia ir visą eilę specifinių tėvų neapsižūrėjimų, pvz., guldymas abiejų lyčių vaikų į vieną lovą. Bet ypatingai Dievą užrūstina tėvai, kurie vaikus užkrečia savo blogu pavyzdžiu.

Tikėjimas į burtus, netikrą gydymą ir niekniekus yra specifinė ano meto mūsų kaimo žymė. Natūralistiniu stiliumi V. aprašo įvairius burtininkus ir apgavikus — netikrus gydytojus, vengrus, burtininkus su mėškomis, čigonus. Žmonėms nuo to atgrąsinti, V. naudoja satyros ryškę.

Epochinė reikšmė

Nors iš suglaustų ir nepilnų minčių, manau, bus susidarys šioks toks vaizdas didžios lietuviškosios Valančiaus pedagoginės sistemos. Jo katalikiškai — lietuviška pedagogika nušvietė mūsų tautos švietimo kelią ilgiems dešimtmečiams. Tad visai teisingai galime kalbėti apie mūsų pedagogikos Valančiaus epochą.

— Jis kovojo už tautinį (lietuviškąjį) šeimų grynumą, už vieniškos dvasios šeimą. Tautiška mišri šeima — nevieningos dvasios šeima: kaip tokia ji — nevirta, suskilusi, neaukštos moralės, nutrupanti nuo gyvyto tautos kamieno. O geriausias laidas tautos lietuvių išsilaukyti — aukšta lietuviškostis šeimoms moralė.

3. Blaivybė. 4. Gimtąją lietuvių kalbą. — Šia kalba ir katekizmo mokytis ir melstis (kalbėti potėrius ir giedoti giesmes iš "kantičią"), ir skaityti, ir šviestis parapijinėse mokyklose.

5. Ypatingo dėmesio skirdamas mažiems, net patiems gražia, gyva lietuvių kalba rašydamas pamokomųjų auklėjamųjų skaitymų. Kaip miela ir savotiškai keista tai įsivaizduoti: sėdi rimtas, ketias veidobruožais vyskupas ir rašo Mikę Melagelį, Guvų Vincę ir kt. ir kt.

6. Pavyzdžius iš Lietuvos istorijos, kurie paskatinamai iškelia lietuvių heroizmą. 7. Gražius lietuviškus papročius bei tradicijas. — Labai vaizdžiai tai matosi kad ir iš "Palangos Juzės".

8. Katalikiškąją moralę — Visą gyvenimą jis veikė, siekdamas, kad lietuviai būtų dorėsi ir šventėsi. Valstiečių vyskupas nuolat ir kiekvienam laipsnio atžvilgiu, ugde ir puoselėjo tautoje katalikiškąją moralę, kaip pagrindinę dabarties ir ateities gyvenimo atramą.

Šios yra programinės lietuvių išlaikyti M. Valančiaus idėjos. Jos privalo būti programinės ir mums kiekvienam, nes mūsų dienos tautai yra daug tamsesnės negu prieš šimtą metų. Jo gairės ir idėjos šiandien ypatingai aktualios, nes ties tautos egzistencija yra pakibus tokia pražūtinga grėsmė, kokios mūsų tautos istorija dar nežinojo.

J. Kraliauskas.

Kaip vokiečiai vertina Hitlerį

(Atkelta iš 2 psl.)

tėmis, esą, ir taip buvo nužgyuota šimtai mylių, demoralizuotos prieš karinės pajėgos, paimita į belaisvę apie 1.000.000 raudonarmiečių ir pan.

Deja, Hitleriui užsiplūvus paimiti Leningradą ir Stalingradą, kurie, jo manymu, turėję milžinišką strateginę reikšmę, ir užsibrėžus, dar prieš Kalėdas, okupuoti visą sovietinės Europos dalį, perimti savo žinion Uralo industriją ir Rusijos alyvos laukus, pagaliau, priartėjo kieta ir žiauri Rusijos žiema. Ji "išaldė" visus frontus ir liko nepaimti ne tik Leningradas su Stalingradu, bet ir Maskva...

Tiesą sakant, kaip teigia gen. Halder, Hitleris pramatė kiek amksčiau savo nesėkmę. Rudeiop jis buvo davęs įsakymą būvę sukoncentruota apie milijoną karių, kartu su motorizuotomis divizionomis. Deja, rudaio taip pat buvo raudonųjų sąjungininku. Mašinos ir tankai pradėjo klypti rudens puvė ir bent kokta pergalė — nebebuvo galima.

Gen. Halderis savo knygoje smulkmeniškai nurodinėja ir kitas Hitlerio klaidas, tačiau jo brutališką valią, didelį pasitikėjimą savimi ir kitas savybes laiko pagrindinomis...

"Pergalė visam žemynui"

— Atėjus 1942 m. rudeniu, jau matėsi, kad Vokietija žengia katastrofos link, — rašo gen. Halder. Tas būvė aišku po didžiulio Stalingrado fronto pralaimėjimo...

Deja, gen. Halder kaltina Hitlerį už smulkesnes klaidas, bet apie didžiulius jo nusikaltimus žmonijai — jis neuzsimena. Knygoje nė žodžiu neprasitarinama apie kriminališką karavedimą, apie belaisvių žudymą, koncentracijos stovyklas, priverčiamuosius darbus žmonių, sugaudytų užimtuose kraštuose, kurie turėjo vergiškai dirbti Vokietijos pramcnėje ir t. t. Autoriaus nuomone, didžiausioji Hitleria klaida būvusi ta, "kad jis nepavėdė strateginių reikalų tikriesiems generolams tvarkyti"...

Ir, matome, kokį pasisekimą vokiečių tautai šit knyga turėjo. Iš to galima susidaryti įsivadą, kaip gi tai įsiskaičius vokiečiuose militarine ir imperialistine dvasia.

— Pergalė visam žemynui! — Šitoks motto vokiečių militaristų ir nacionalistų galyose tebeglūdi ir dabar. Jie, ypač kai kurie generolai, prasitaria ir šiandien: "Turi būti mūsų pergalė visur! Su komunistais prieš demokratijas, ar su demokratijomis prieš komunistus — bet pergalė!" Pranyš Albėnos.

Atomines bombos nepašalėsi

Trys Kanados mokslininkai: — Pringle, K. Russel ir G. Brownell, Manitobos universiteto profesoriai — sukonstruavo instrumentą, su kurio pagalba bus galima atidengti atomines bombas, jei jos pav. būtų vežamos paslėptos laivu sėbotojo tikslais bei uostui sunaikinti. Išradimu labai susidomėjo JAV ir D. Britanijos kariški šoukėniai.

Vokiečiams okupantai atsibodo

Svetima kariuomenė krašte, beabejo, erzintų kiekvieną tautą, o tuo labiau erzina išdidžius vokiečius. Sąjungininkai, kurie 1945-7 m. dar dažnai kalbėjo apie vokiečių perauklėjimą demokratiniame dvasioje, dabar apie tai jau retai beuzsimena: ištikrųjų norėtų kaip nors iš Vokietijos pasitraukti. Kam gi jiems ten būti, jei tai nebuodu jokios naudos, o tik vien nuostolius ir dar priešais daro vokiečius, kurių dragiškas kaip tik rūpi. O vokiečių nuotai kas gerai parodo vokiečių spaudoje pasirodęs aprašymas vieno įkaušusio vokiečio, buvusio kareivio, "pamokslas" Frankfurte.

Nebeapatėdamas tiesiai namus pasiekti, ramus ir nuoširdus vyrukas užniubo ant amerikiečių automobilio, stovėjusio gatvėje ir jam išdorožė: "O išvis, ką jūs čia veikiate? Grįžkite į savo Chicago, Milvaukės ar Texas. Mes nenorime jūsų matyti savo gatvėse. Užtenka. Jūs visur kludote mums, ramiams vokiečiams, ir visada pinatės tarp kojų". Pagaliau jis pagrąsęs pirštu: "O jūs, jūs — amerikoniai!"

Ištikrųjų, vokiečiai dabar visi jaučia, kad okupantai — nors ir kokie žvelnūs nori atrodyti

— pinasi jiems po kojų, mašio ir neleidžia patiems savo reikalų tvarkyti. O juk jie šventai įsitikinę, kad tuos reikalus jie patys geriausiai išmano ir patys geriausiai išėitis iš visų būdų atrasti. Auklės jiems nereikalingos. Reikalinga tik amerikiečių ūkinė parama, kurią jie ima noriai. Amerikiečiai tai puikiai jaučia ir vis svarsto, kaip pertvarkyti okupuoto krašto valdymą, kad ir vokiečiai nebūtų erzinami ir nebūtų užleisti kaip tik rūpi. O vokiečių nuotai kas gerai parodo vokiečių spaudoje pasirodęs aprašymas vieno įkaušusio vokiečio, buvusio kareivio, "pamokslas" Frankfurte.

Nebeapatėdamas tiesiai namus pasiekti, ramus ir nuoširdus vyrukas užniubo ant amerikiečių automobilio, stovėjusio gatvėje ir jam išdorožė: "O išvis, ką jūs čia veikiate? Grįžkite į savo Chicago, Milvaukės ar Texas. Mes nenorime jūsų matyti savo gatvėse. Užtenka. Jūs visur kludote mums, ramiams vokiečiams, ir visada pinatės tarp kojų". Pagaliau jis pagrąsęs pirštu: "O jūs, jūs — amerikoniai!"

Iš lietuviškojo pasaulio

VOKIETIJA

Gautingo sanatorijos lietuvių dėkova

Šiuo metu Vokietijoje Gautingo sanatorijoje gydomi 56 lietuvių ligonys, kurie atsidūrė labai sunkioje materialinėje būklėje, nes dauguma iš jų jau po keltą metų gulė ligoninėje, jokių pajamų neturi, IRO patiekiamas maistas Tbc ligoniams visai nepakankamas ir labai žemos kokybės. Dėl to visai neuostabu, kad dažnas iš lietuvių ligonių vakare atsigula vien tik IRO juodos kavos atsigėręs. Paskutiniu metu dar labiau numušta ligonių nuotaika, žiūrėti į sanatorijos kamtinoje sukrutus šviežius vaisius ir kitus maisto produktus, kurie šiuo metu čia ir visoje Vokietijoje labai pigūs, bet, deja, vištelė mūsų ligonims jie neprieinami dėl pinigų stokos.

Šiomis dienomis čia vargstantčių tautiečių dienas praskai-drino gauti siuntiniai iš Kanados lietuvių:

Val d'Or Lietuvių Tautinė Bendruomenė prisiuntė 163 sv. riebalų ir Kanados Lietuvių Centro Tarybos Sudburio, Ont., skyrius 148 sv. riebalų. Visi Gautingo sanatorijos lietuvių ligonys dėkova Jums už taip vertingą paramą, kurią suteikė Jūsų siuntiniai.

Antrosios Pasaulinis karas nu-draskė mūsų Tautos prasiskle-dusius žiedus, o jo vaikus iš-blaškė po platųjį pasaulį. Jūs, mieli broliai, pasiekėte tolimą Amerikos žemyną ir radote prie-globstį Kanados aukso kasyk-lose. Mums likimas kitą dalią skyrė. Tremties našta palaužė mūsų sveikatą ir mes atsidū-rėme Gautingo sanatorijoje. Kada mūsų laimė nusišypsos ir kada mes galėsime pakelti sparnus ir ieškoti prieglaudos užjūrio kraštuose, niekas neži-no. Ir tas nežinojimas dažnai temdo mūsų viltis. Nekartų mes galvojame, kad ryšys tarp mū-sų ir brolių anapus vandenyno nutrūko. Tačiau taip nėra. Jūs, mieli broliai, nors ir sunkiai dirbdami ir kiekvieną minutę savo gyvybę į pavojų statyda-mi, randate laiko ir būdų mu-

mis pasirūpinti, mus šiose sun-kiose dienose moraliai ir mate-rialiai paremi. Jums už tai nuo-širdus ačiū.

Jums linkime mes daug lai-mės ir pasisekimo sunkioje ko-voje už būvį, kuriam savo ir Tė-vynės Lietuvos ateitį.

Kartu pranešame visų užjūrio lietuvių žiniai, kad šiuo metu Vokietijoje Gautingo sanatori-jos besigydančiams lietuviams parankiausia parama būtų pi-niginės operacijos tarp Vo-kietijos ir visų užsienio valsty-bių. Be to, čia labai atpigę maisto produktai. Už gautus pinigus ligoniai galėtų nusipirk-ti daugiau ir šviežio maisto ir ligoniam taip reikalingų šviežių vaisių. Be to, sumažės ir Jūsų rūpesčiai siuntinius sudarant, atpuls didelės persiuntimo iš-laidos, kurios galės konkrečiai sunaudotos būti. Visus siun-tinius ir pinigus Gautingo sanato-rijai adresuoti sekančiai:

Litauische National Komitee
IRO Sanatorium, Gauting b.
Muenchen, Germany.
PLB Gautingo Apyl. Seniūnas.
Jurgis Baracas,

Kiek Vokietijoje DP?

Pagal paskutinius statistikos duomenis Vakarų Vokietijos teritorijoje dar yra 314.660 trem-tinių turinčių DP teises. IRO sto-vyklose gyvena 195.131, o pri-vačiai 119.529 asmenys.

Muenchene

Paskutinio skrinimo metu apie 700 tremtinių neteko IRO globos. Likusieji gavo įsakymą pasiroditi persikelti į kitas sto-vyklas. Jų tarpe yra 400 pabal-tiečių. Vamer kareivinių sto-vyklose liks tik dirbantieji ir emigruojantieji. Lietuvių gim-nazija dar tebeveikia.

Repatriacinė komisija atšaukta

Netekę vilčių privilioti bal-tiečius grįžti iš Švedijos namo, Sovietai Stockholme veiksiai specialią misiją prie konsulato Stockholme atšaukė, nes jos veikla nedavė jokių rezultatų.

Kanados lietuviai

John Murray Gibbon knygoje Canadian Mosaic — The Making of a Northern Nation, išleistoje Mc Clelland and Stewart Ltd., Toronto, 1938, kurioje yra apibūdinami visų Euro-pos tautų atstovai gausiau gy-veną Kanadoje, apibūdinami kaip medžiaga "Kanados tau-tai" kurti, 263-265 psl. apibūdi-nami lietuviai.

Zinoma, čia vaizduojama pa-dėtis buvusi prieš II pasaulinį karą, vaizduojama gal ne visai teisingai, tačiau įdomu, kokį įs-pūdį lietuviai emigrantai pada-rė čionykščiams anglams, susi-rūpinusiems "kanadiečių tau-tos" kūrimu.

Pirmiausia paduodama ofi-cialūs lietuvių skaičiai darvi-niai. Būtent, pagal 1931 m. gy-ventojų surašymo duomenis, lietuvių Kanadoje tada buvo su-rašyta 5876 (metais anksčiau JAV lietuvių užrašė 439.195). 1921 m. gyventojų surašymo darviniais Kanadoje lietuvių bu-vo 1970. Kadangi pagal 1931 m. surašymo darvinis tada Ka-nadoje gimusių lietuvių buvo 1668, tai 1921-1931 m. tarpe imi-gravusių buvo 2238.

Tenka manyti, kad po 1931 m., nors ir sunkiais laikais, vis dėlto atvyko naujų imigrantų lietuvių nors tiek, kad išlygino iš čia išvažiuosiuosiu skaičių, o nauji gimimai senosios lietu-vių ateivių kartos skaičių iki praeito karo pabaigos bus pa-kelę mažiausia bent iki 7.000.

Reikia taip pat manyti, kad ir 1931 m. lietuviams buvo užrašy-ti, ne absoliučiai visi lietuviai. Greičiausiai lenkams buvo pri-skirti visi tie, kurie buvo kilę iš Lenkų okupuotų sričių.

Knygos autorius apie lietu-vius teturėta mažai medžiagos. Iš jos įdomiausia yra 1915 m. Montrelio mieste Švietimo Pro-lest. Tarybos raporto ištrauka:

"Kaikuriuos tautybės, o ypač lietuvių, savo vaikus siunčia į prancūzų mokyklas (Frontenac mokykla), kur jie išmoksta ge-rai prancūziškai, bet mažai te-išmoka angliškai. Atrodo, kad lietuviuose būtų geriausio pa-sisekimo. Jie turi šiek tiek su-tarpe pinigų bankuose (jų daru-mas) ir turi nuosavų verslų (maisto krautuvių, stovyklų batusiuvių dirbtuvių ir tt.). Savo vaikus jie dažniausia leidžia į prancūzų mokyklas arba juos moko namie..."

Kalbėdamas su vadovaujan-čiais piliečiais lietuviams aš pa-stebėjau, kad jie nesirūpina-ti apie savo tautybę, kaip kita. Kaip taisyklė, atrodo, kad lie-tuviai sukanadėja gana greit, taip, kad antroji generacija jau nekalba gimtąja kalba".

Kaip matom atestacija ne iš maloniausių. Bet gana teisinga, nes ir vėlyvesnės kartos, iš Lie-tuvos išvykusios jau neprikla-somybės laikais, šeimose nera-tas reiškinys, kad jaunimas jau nekalba arba sunkiai be-kalba lietuviškai.

Minėkime lietuvių Genocido dieną

VYRIAUSIOJO LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETO ATSIŠAUKIMAS

1941 metų birželio 14-toji die-na amžiams įėjo į Lietuvį Tau-tos kamčių ir aukų istoriją. Ma-siniai areštai ir deportacijo-mis į sovietines vergų darbo, bado ir mirties stovyklas Sovie-tų Sąjungai tada pradėjo visu-tinį mūsų tautos naikinimą. Tuo vienu sykiu buvo deportuota mirčiai apie 40.000 lietuvių. Bet tai buvo pirmoji Sovietų Są-jungos pavergtosios Lietuvos kruvinųjų Kalvarių stotis. Bir-želio 14-oji mūsų tėvynėje kar-tojasi kiekvieną dieną! Sovie-tų Sąjungos genocidinis reži-mas Lietuvoje jau yra sunaikinęs daugiau kaip ketvirtąją da-lį visos mūsų tautos. Kas ket-vertas lietuvis yra nužudytas, nukamintas arba pasmerktas mirti. Esantieji krašte kiekvie-ną baimes ir nerimo dieną lau-kia, kada nepasotinamas NK VD molochas pareikalas ir jų laisvės ir gyvybės aukos.

Chartos ir deklaracijos, su-tartys ir tarptautiniai Sovietų Sąjungos įsipareigojimai jų ne-apsaugoja ir neapgina. Diena-dienon, metai iš metų milijonai ir dešimtys milijonų sovietinės diktatūros kamkinių šaukiasi teisingumo ir išvadavimo. Bet laisvasis pasaulis tikrai yra savotiškas. Jis jaudinasi dėl ne-laimės ištikto gyvulo, bet yra kurčias ir nejautus milijonams žudomų nekaltų žmonių, milio-nams kamkinių kūdikių ir se-

nydas. Gedulo ženklai tų die-nų lietuvis neorganizavo ir ne-lankys pramojų.

Birželio 14-oji yra protesto diena. Protesto prieš Sovietų Sąjungos vykdomą žmogaus ir tautų naikinimą. Protesto žen-klan tą dieną lietuvis badaus, reikšdamas savo solidarumą genocido aukoms.

Birželio 14-oji yra kovos die-na. Priešgenocidinės kovos die-na. Kovos dėl žmogaus ir tautų teisės gyventi diena. Kad ta ko-va su Sovietų Sąjungos vyk-domu lietuvių naikinimu būtų platesniu mastu, birželio 14-oji įpareigoja lietuvių į tą kovą ak-tivytai įsijungti ir bent dalį savo tos dienos uždarbio skirti Tau-tos Fondui.

Laisvojo Pasaulio lietuvių, birželio 14-oji yra mūsų tautos laisvės ir gyvybės aukos. Tegu šis skausmas sustipri-na mūsų pastangas Tėvynėje iš-laisvinti ir tautai išlaikyti gyvai.

Tegu šis skausmas visus lai-svojo pasaulio lietuvius suriša su Tėvynėje kovojančiais ar ge-nocidiniame ištrėtime kamki-namais ir nukamintaisiais mū-sų broliais į vieną gyvą ir ne-sunaikinamą Lietuvį Tautos Bendruomenę.

Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas.

Paradai, paradai... seniau ir šiandien

("T. Ž." New Yorko korespondento)

Visokiasių mūsų laikais pa-radų esama!

1934 metais buvau su tėvais Berlyne. "Unter den Linden" ejo milžiniškos šaukiančių vo-kiečių masės; su fakelais ir pla-katais. Nešė hakenkreuzą pro šalį. Tėvelis nebuvo greitas nu-siimti skrybėlę. Baisiai visi iš-sigandom, kada toks rudais marškiniais ir perkreiptu veidu prišokęs riktelėjo ir smogė vei-dan — skrybėlė pati nukrito.

1941 m. gegužės pirmoji bu-vo iš ryto gražiausia diena tų pavasarį. Mamoji VIII gimnazija, Kaune, nuo pat ankstyvaus ryto buvo išvaryta į gatvę... paraduoti. Be kepurų, bene 6 valandas stumdėmės vidury gatvių, o šaličiatviuose nei gyvos "dušios". Juk raudonarmie-čiai ginkluoti automatais ir mili-cininkai sielų neturi! O jų buvo pilni pakapiami. Kitai būtime neję. Žmonių, sakau, galybės praejo pro tribūną, prisigrūdusį visi sėvimū mums galvui. Nevidonai tie, stovėdami, tyčio-josi iš praeinančių, nusprendę mūsų likimą. Darai provokavo šaukti "Ura" saulei Stalinui... Tyldėmoms ejo lietuvių masės, tikėdamos jog neilgai taip tę-sis. Tikėjo, kad Vakarų demo-kratijos neleis žudyti nekaltų, talkinųjų tautų... Juk Lietuva buvo Tautų Sąjungos narys, o sovietai gi buvo viso pasaulio pasmerkti už mažą Baltijos valstybę užpuolimą! Jie net bu-vo išmesti iš tos tautų Bendruo-menės.

Tūkstančiai šios žemės vaikų pasklidę po visą pasaulį.

Tūkstančiai jie ejo aną die-ną New Yorko Penktąją, Čika-gos ir kitų miestų gatvėmis, neš-dami didžiulius plakatus, krau-ju aptaškytus. "Lietuva terio-jama šaukiasi pagalbos". Ne-laukė aukštieji ponai tribūno-je, kol Sovietų teriojamų tautų žmonių kolonos praėis. Burmis-tras O'Dwayris su Tobinu, Ame-rikos darbo ministru, gražiai "nuslėmė" praėjusio parodo pir-mosioms kolonomis, (sako jos buvusios su mums neišskaito-mų raidžių parašais). O 100.000 kitų ejo pareikšti savo lojalumą

demokratinei Amerikos val-džiai ir idealams, kuriuos ši val-džiai ir idealams, kuriuos ši va-laisvė galvoji, kalbėti ir rašyti, laisvė balsuoti "tap" ar "ne", kad būtų siekiama kilniausių žmogaus aspiracijų įgyvendini-mo, kad žmogus galėtų kurti tikrai tobulą gyvenimą... Dau-giau kaip 1.000 tremtinių lietu-vių buvo jų tarpe. Jie atrodė gražiai, daug moterų tautiškais drabužiais, plakatai, gyvieji paveikslai, gražūs sutvarkymas. Tai vis deka kelių šaunijų vyrų, kurių jei nebūtų... Torontas newyorkiečius visais atžvilgiais pralenktų... Senasis Ginkus, puikus patriotas, buvo šyptelė-jęs "...ale tai vien tik senieji lietuviai, tremtinių nė nesima-to"... Karo veteranai - legio-nieriai ir LAIC tarnautojai bene ir visi senųjų Amerikos lietuvių atstovai! Ir bendrai — miestas šaltai priėmė antikomunistinius kovotojus... Pagaliau, kas čia jiems kažkokios tautelės, nau- Baltijos jūros... Ir tikrai — ne-gi vieną kartą nepaėms mūsų vadai ir nesuistars, kad visi baltiečiai visur kartu deklaru-oti savo valią, kartu dalyvauti paraduose... Reikty, kad vi-sos "teriojamos" tautos susi-jungty, ale pradžiati būtų ge-riausia bent tuo to.

Gegužės pradžios paradai praėjo ramiai, neskaitant tų ne-laimingų Maskvos sukvalintų negrų Pietų Afrikoje. Tačiau įtempimas kiekvieną dieną au-ga su artėjančiu Sekminių pa-radu Berlyne. Didieji laikraščiai kartoją kiekvieną dieną kelis kartus, jog JAV vadai sako, kad Sovietai karv nepradėsį "tuoj pat": NYT išveda iš kažkokio tai sovietų generolo kalbos Raudonojoje aikštėje, kad jie karo nenori. Bet tuo pačiu metu, visitik rankomis skėsteli — kas žino. Toks incidentas kaip Balti-jos jūroje dar kartą ir... Ame-rika žino, kad propaganda So-vietus nugalėti bus ypač sun-kiu. Įdomu ir tai, kad eventua-liu Berlyno įvykių tvarkymas paliktas ne "State Departmen-tui", bet prezidentui, kaip vy-riausiam Amerikos ginkluotųjų pajėgų vadui. Tai patvirtino Connely, užs. politikos komsi-

jos pirmininkas senate. Baltijos incidentą jis išvadino noru su-kelti "Ura" Sovietų piliečių nu-otaiką. Tuo tarpu pasaulyje vis-dėlto tikima sovietų versija, kad tai buvo amerikiečių žvalgybi-nis lėktuvas.

Pats "Times" šią mintį pada-ve "vardam spaudos laisvės". Sovietų artimiausias tikslas — išstumti amerikiečius iš Ber-lyno. Amerikiečiai užsispyrė — ne ir nie! Jų kariuomenės skai-čius ten sustiprintas. Tik jų va-dai paskutinėmis dienomis la-bai susirūpino gavę žinių, kad apie šito parodo pradžią sovie-tai žada atnaujinti blokadą — su tuo priedu, kad jų radio truk-dymo specialistai jau sugebės pakirsti "oro liftą" tolimesnės pagalbos Berlynui teikimą. Bri-tai, esą, perdavę jiems dar ir daugiau žinių. Prileidžiamu, kad sovietai "norėsią" karo šį rudenį...

Spėliojamai tik mirga. Tuo tar-pu šis netikrumas visai paės nerūs mūsų partizanams. Yra tikrų žinių, kad sukilęs triukš-mas dėl Liepojos incidento už-kaitino Lietuvos, Latvijos ir Es-tijos partizanų kraują.

"Stockholm Tidningen" ba-landžio 30 pranešė, kad Baltijos kraštuose daug kur liepsnoja atviros kautynės tarp sovietų policijos ir partizanų, kurie la-bai sėkmingai trukdo sovietų transportą. Laikraštis rašo, kad daugiau kaip 200 sovietų karių buvo užmušta nuleidus nuo bė-gių karinį traukinį, Latvijoje tarp Menti ir Ievaci.

Tuo pačiu laiku pranešta apie pradėtus didelius išvežimus. Tiek daug villamasi iš ameri-kiečių Baltijos pakrantėse, bet ar nepasikartos Varšuvos tra-gedija? Trumanas paskutinėje spaudos konferencijoje pareiškė tikis į taiką. Gal tai tik dip-lomatija? Klekvenas gimnazis-tas žino iš istorijos, jog niekad ilgai netvers taika, paremta atominėmis bombomis.

Muencheno "taika" atnešė milžinišką susinaikinimą jos in-spiratorei Anglijai. Ar tik da-bartinė "taika" nepertrauks Aukstinio Amerikos amžiaus?

Almus.

IŠ ANAPUS

Kolchozai

Visa bolševikinė spauda jau džiaugiasi, kad 60% Lietu-vos žemės esanti sukolchozinta. Kartu daug rašoma ir apie kol-chozino ūkio pasisekimus. Tik, deja, tie "pasisekimai" nekaip juos atestuota. Giriamasi, pav., kad kviečių derlius kaikur pa-siekęs "net" 25 centnerių nuo hektaro. Bet kiekvienas Lietu-vos ūkininkas būtų gėdijęsis pasisakyti, kad tik tiek težuau-ginęs. Giriamasi taip pat dėl naujų mašinų stočių ir dėl sta-tybų. Kalbama apie kolchozų bendrus pastatus, o tarp kitko užsimenama ir, kad "išskiriami barai gerai sutvarkytoms kol-ūkių gyvenvietėms statyti". At-seit į kolchozus suginti ūkinin-kai dar tebe gyvena, kaip gyve-nę, vienkiemiuose, bet jau ruo-šiamasi juos suvaryti į kolcho-zų kumetynus — kaimus, kur bus lengviau juos valdyti. Gra-žiosios Lietuvos ūkininkų sody-bos bus naikinamos, jų trobų medžiaga, beabejo, bus naudo-jama tų kumetynų statybai. Taip ir vėl kraštis atgaus bau-džiacios laikų dvarų ir kaimų aplink juos vaizdą, kurio dar ne taip senai tebuvo atsikratęs.

Šaudo nekaltus ūkininkus

Iš Stockholmo pranešama, kad pastaruoju metu Estijoje ir Latvijoje keli sovietų kariški traukiniai nuverstai nuo bėgių ir yra žuvę apie 200 karių. Oku-pantai čia žiūrėjo nepatenkin-tų gyventojų sabotažo veiks-mus ir pasiuntė baudžiamuo-sius būrius į Latvijos ir Lietu-vos pasienį. Šie suėmė 100 ūki-ninkų, iš jų 20 suėmė kitių aktyvaizdoje, o gyvuosius pa-leido. Tai noras įbauginti.

Persiekiojami gudai

Vad. Gudų tarybinėje respub-likoje gudiškasis elementas jau senai sulaužytas ir Gudija iš-tikrųjų tėra poparsta Rusijos provincija, dar labiau negu Uk-raina. Šio karo metu prie TSGR prijungus buv. Lenkijos valdy-taus gudų eritis ten būvį atsidą veiklaus gudiško elemento. Da-bar ateina žinių, kad visi žy-mesnieji gudų veikėjai suima-mi ir išvežami į Rusiją arba ka-linami kalėjimuose. Ištrėmtas

Sibiran žinomas Vilniaus gudų veikėjas kun. Adomas Stanke-vičius ir knyginkas Stasys Stankevičius. Dr. Pr. Hryškie-vič iš MGB rankų norėdamas išsprukti išsoko pro langą iš 3 aukšto ir užsimušė.

Pažanga

Komunistinė lietuviška spau-da kartas nuo karto, vaizduo-dama tariamą sovietinės Lietu-vos pažangą, skelbia kiek da-bar daug Lietuvoje veikių pra-monės įmonių. Tačiau visi jų sąrašai rodo, kad tai beveik vi-sos tos pačios įmonės, kurios veikė ir nepriklausomybės lai-kais.

Karaliaučius bolševikų okupacijoje

Stockholmo vokiečių St. Ger-trudos parapijos laikraštėje "Deutsches Gemeindeblatt" anksčiau buvęs jūrininkų kape-lionas Stockholme, evangelikų kun. G. Seebo, rašo apie savo pergyvenimus Rytprūsiuose. Prieš pat karo pabaigą jis bu-vęs paskirtas į Bornholmą kaip karininkas, kur ir patekęs ne-laisvėn. Kaip belaisvis buvęs pergabentas į Karaliaučų, kur po kelių mėnesių kalinimo ga-vęs teisę verstis pastoracija.

Tuo metu Karaliaučuje be jo veikė dar trys evangelikų kuni-gai, keletas katalikų kunigų ir vienas baptistų pamokslininkas. Tai buvę bausis laikai. Per dvejus metus mieste mirė 100.000 gyventojų. Ir jam sun-kiusia buvę aptamauti išba-dėjusius, sergančius ir mirstan-čius. Kartą jam tekę sujungti jaunuolių porą, kuri buvusi lai-minga kaip vestuvių dovana gavusi dvi riekutes džiovintos duonos. Ir vis dėlto moteris — vieno Hamburgo konsulo duk-tė — po dviejų dienų mirusi. Kai prasidėjęs vokiečių išvežimas iš miesto, kun. Seebo ten likęs ir dirbęs kaip kaminkrėtytis ir kam-barių tvarkytojas. Kai Karaliau-čių apleidę paskutiniai vokie-čiai, jis persikėlęs į Tilžę, kur dar buvo 3000 vokiečių. Nors bolševikų buvę uždrausta veik-ti, tačiau jam ir čia pasisekė įkurti, nors ir mažą, parapiją, kuri ir išvežami į Rusiją arba ka-linami kalėjimuose. Ištrėmtas

SYNOPSIS

SIUOS SUTIKUS

Šukienė dar norėjo paklausti, kaip jie tą varną pamokins. Ji jau buvo ne tik baldyklų pristačiusi, kurios, vėjuj pūstelėjus, taip baisiai mosavo tuščiomis senų švarų ramkovėmis, jog iš-rodė galinčios patį drąsčiau vanaų nubaidyti, bet net gavusi žiupsnelį parako ir juo vištukas pasmilkinti, tik nieko tai nepa-dėjo. Jei tik būdavo toliau, akipleša vana nutupdavo net pačiai baisiausiai baidyklai ant peties ar galvos, pasikrapštydavo nesukbėdama dar snapą ir paskui, pagrobusi vištuką, nuskrudavo. Bet klebonas pasistoko ir, nieko daugiau nesakydamas, nusidžin-gnio ir kleboniją, iš kurios, visų matančių didžiausiam nustebimui pasirodė su šautuvu rankose. Matyt, jis pasiryžęs buvo žūt būi vargšę senę iš užgyruvusios įą nelaimės išvaduoti.

— Kur ta nelaba varna? — tarė jis ryžingai.

Ne tik jis pats ir Šukienė, bet ir kieme buvę jo bėrnas su zakristijonu sujudo dairytis piktadarės. Tik niekur šiuo tarpu nebuvo jos matyti. Vos po ilgų tyrinėjimų aplink kleboniją ir atokiau augančių medžių buvo pastebėta vienas šermukšny tupinti varna.

Užsiedgimo pagautas, klebonas jau norėjo eiti prie šer-mukšnio ir leisti šūvį. Bet Šukienė sulaukė:

— Ne ta, tėveli, — sako. — Aš gerai jau įsiziūrėjau. Tokia truputį nusišėrusi mano vištukas nešioja.

Vėl sujudo visi dairytis. O taip jiems besidairant, tik kar-kar ir skrenda beveik jiems virsum galvų.

— Šita, tėveli, šital — susuko nudžiugusi Šukienė. — Štai vidury sparno vienos didelės plunksnos trūksta.

Bet varna, turbūt, jos balso pabugus, pakilo aukštyn, ap-suko ratą ir, paskridusi toliau, nusileido ant špitolės stogo.

Aukštai iškėlęs šautuvą ir visos grupės lydidas, klebonas 'uoį pasuko prie špitolės. Bet varna tikras velnio paukštis. Jei be šautuvo esi, tai pašoks į šalį tik tuomet, kai jau ant uode-gos jai beveik mini. Bet paikm tik šautuvą į rankas, tai jau prie jos neprieisi. Klebonas dar nespėjo per gerą šūvį priar-tėti, o prakeikta vagilė kranktelėjo, pakilo ir nuskrido ant kito stogo. Klebonas prie jos artyn, o ji — vėl ant kito stogo.

Taip ir pradėjo jis tą varną varinėti po stogus ir medžius. O ji nenaudėlė tarsi tyčiojasi iš jų — visai nuskruti nenu-skrenda, bet tik palekia nuo vieno stogo ant kito ir atsigrįžusi

Prano Kozulio eilėraščiai

Be pusmečiu iš anksto pradėtų mušti reklaminių būgnų pasirodė Kanadoje Prano Kozulio poezijos knyga "Dulkės ežerė". Paprastas jos apdaras mums sako, kad jos užnugarį nebūta plėnigūnų rėmėjų ir dėdžių, o paprastas jos vardas mums kalba, kad už jos puslapių nekyšo menkadvasė pretenzija. Tiesą sakant, kiekvienam, kuris domėjosi dar nepriklausomoje Lietuvoje mūsų jauniausia poetų karta, Kozulio vardas nėra svetimas, todėl jį šią knygą pasiėmė visi drąsiai ir rankas, neabejodamas joje rasiant tikrą poeziją.

Pranas Kozulis nėra joks pradecantysis, todėl jam kalbėti, tarptumei gimnazistui, poplojant tėviškai per petį ir palinkint augti ir neusiminti, būtų liūdnas nesuipratimas. Nei autoriaus amžius, nei jo išleistų knygų skaičius ir puslapių gausumas nepadaro rašančiojo tikro kūrėjo.

Nereikia būti dideliu literatūros žinovu, kad išvengtume, jog Pranas Kozulis turi savitą priėjimą prie žmogaus išgyvenimų ir žemės apraiškų, o taip pat ir labai savą poetinį žodį. Kozulio knyga yra neabejotinai vienintelis vertas rimto dėmesio lietuvių kalba rašytas kūriny, ligi šiol pasirodęs Kanadoje.

Pranas Kozulis skiriasi nuo kitų mūsų poetų savo griaudžios šypsenos nuspalvintu žodžiu. Bet tai nėra vien pigi žodinė išraiškos maniera, bet iš skaudžių gyvenimo kirčių išsivežta jo žmogiškąjį laikyseną, kurią mes ryškiai jaučiame po jo odiniu poezijos rūbu. Taip puse lūpų šypsdamasis tegali kalbėti tasai, kuris perbrido visą, mums gerai pažįstamą, beteisto, ujamą ir nuolatines mirties grėsmėje stovėjusio žmogaus lemtį. Žmogaus, kuris taip ilgai kentėjo visokių svetimų milinų šiurkštumą ir svetimų lūpų pašaipą, kad tikėtai visiškai paslėpus širdį po pakaruokliškos šypsenos kauke, galima buvo save apsaugoti nuo paskutinės rezignacijos.

Visi kovos draugai jau kritę,
tik aš kažkaip išsilaikiu,
lyg lapas rudenio apvytęs,
tarp žemės ir dangaus.

Nutilo viesulas pašėlęs,
aiškėja rytmetis švelnus;
vėl auga šungrybiai ir gėlės
iš kapinynų amžinų.

Kuria kryptim aš bejudėsiu —
žmogaus vien dulkės tematau:
neaiškūs man kritimo dėsniai,
nors aš ne kartą jau kritau.

(Žemės trauka, 46 —47 pusl.)

Skaudžiai apsiriktų tasai, kuris tartųsi radęs Kozulio poezijoje nepataisomo, iš visko pasišaipančio humoristo prigimtį. Tokį sielvartinę šypsenos nuspalvintą žodį mes sutikome ankstyvojo Kossu ir dar daugiau visoje Miškinio ir Binkio poezijoje. Kozulio poezijai žymu tipingas daugumai aukštųjų poetų lengvučiu humoru atmiestas labai tiesioginis ir nuoširdus lyrinis pasiskaidymas. Visa Kozulio tematika kaip tikta ir yra nešama šios mūsų aptartos pagrindinės jo žmogiškos laikysenos: be galo graudaus lyrinio jausmo, kurį poetas savo nuolat įterpiama šilta pašaipta sulaiko nuo grimzdimo į sentimentalumą.

Ilgai, ilgai į ją žiūrėjau susikaupęs,
bijodamas nerimto žodžio pasakyti, —
ji pažvelgė, tartum žvaigždė iš juodo skliauto,
skaisčiom viduramžių akim.

(Apleistos žemės širdis, 10 pusl.)

Kaip taikliai šitie keli paprasti žodžiai, skirti savo apleistai žemei, išryškina mūsų apkalbėtą poetą žmogiškąją būseną: Sunku kalbėti apie baises likimo ištikytą savą šalį šypsenos —

žiūri, tarsi jai įdomu būtų pamatyti, ką jos persekiojant dabar darys.

Toks dalykas kleboną, kad ir kokio ramaus būdo jis buvo, pradėjo beveik iš kamtybės vesti. Gal būtų net visai tą varną palikęs ir grįžęs namo, bet buvo kažkaip negražu — pats klebonas vaikėsi vaikėsi varną ir nenušovė. Paagaliau ir Šukienės vištukas reikėjo gelbėti.

— Aš čia pastovėsiu, o jūs, apėję iš toliau, pavykit tą raganą į mane, — paliepė savo pagalbininkams.

Bet varna nė nemamė į jo pusę skristi. Zakristijono grumstu pamėtėta, ji paskrido į šalį. Ten pamėtėta, ji perskrido atgal ant to paties stogo.

Jiems tą varną taip nusivarius net į vidurį miestelio, pradėjo rinktis šiaip vaikigaliai, žyduka ir net suaugę žmonės. Pradžioje tik stebėję, ar Šukienė su klebono bernu ir zakrastijonu pavyks pavyti varną į klebono pusę, pagaliau ir jie neištvėrė nprisidėję. Pradėjo rėkaut, ploti delnais, mosuoti kepurėm ir chalatų skvermais, o vaikigaliai net akmenimis laidyti. Matyt, dėlto, kad tai buvo klebono medžioklė, prie jos prisidėjo net košer skerdikas, pats oriausias miestelio žydas, kuriama buvo patikėtas net sąnagogos raktas ir kurio balsan tuojau užsidarydavo kiekvienos žydėlio parduotuvės durys, kai jis, šabui prasidėjus, eidamas per miestelį sušukdavo: — Mach cu dy khrom! — jis ne tik plasnojo plačiais savo skvermais, bet, būdamas negindijamai savo bendruomenės galva ir gali sakyti pirmas po klebono visam miestely, tuojau perėmė ir visą šio žygio vadovybę. Jo sukomanduota, minia pradėjo siustai varną iš visų pusių ir kelti tokį erzelį, jog liūtai galėjo baimės įvartyti. Bet varna, matyt, buvo tikra miestelė, prie panašaus erzelio bei triukšmo pripratusi, ir dabar to rėkavimo bei mosavimo rankomis nė trupučio nebuvo paveikta. Ji net nustojo kreipti į minią dėmesį greičiausiai manydama, jog tai vėl prekymečio diena, ir pradėjo krapštinėtis paspames. Tik kai kažkokis vaikigalis tarkstėlėjo akmeniui netoli jos į stogo čerpes, ji šoktelėjo į šalį, pakilo ir nuplasnojo į tolimesnio medžio viršūnę. Bet minia prasiveržė padaržėm, atvirkėm ir vėl pradėjo ją siustai bei akmenimis laidyti.

Varna turėjo pagalvą įkyrėti. Tad pakilo ir iš karto perskrido per miestelį net į antrą klebonijos pusę, kur nutupė į patį aukščiausią medį, tur būt, norėdama geriau matyti, kada jai vėl pavojus atsiras.

Visa minia dabar patraukė į šią pusę. Tik vos ji atgūžėjo ligi miestelio aikštės ties klebonija, varna nutarė pakartoti tą

kad ir skaudžios — persunktu žodžiu, sunku taip pat ir tuščiai išpūsti patosus. Abiem atvejais neišsakysime savo gimos žemės kentėjimų. Bet užtenka paskaityti Kozulio kelis šios tematikos eilėraščius (Paukščiai; Lietuva; Viduržemio apsnas; Užkeiktam rate; Sicarus žvaigždė), kad įsitikintume, jog jo Lietuva skiriasi posmai yra kaip tik savo nemeluotu paprastumu pasakų daugiau, negu daugelio kitų prakalbinos ir trafaretiško rėmuose nualpusios tirados. Tiesa, kai kuriuose tų eilėraščių jaučiama perdidelė Ant. Miškinio poezijos įtaka (plg. Lietuva), kurios atelty reikėtų išvengti, tačiau tokiam eilėrašty kaip "Paukščiai" Kozulis sugebėjo keliom eilutėm pasakyti labiau mūsų benamišką lemtį, negu kiti ištosom knygom:

Keista šalis: kuris jau metas
negrįžta paukščiai iš pietų.
Ir aš, kasdienį darbą metęs,
lyg mirusiu krantu,

žengiu net žengt nepasiryžęs
sutikt pavasario gražaus.
Gal aš klystu. Galbūt, jie grįžo —
tik aš nesugrįžau.

(Paukščiai, 14 pusl.)

Religinės tematikos apipavidalinimas silpniau pavykęs. Čia paminėtini, kaip labiausiai išlaikyti bendro Kozulio poetinė nuotaikoje "Prisikėlimas ir "Tikėjimo stiprybė".

Pačią charakteringąją Kozulio poeziją ir ryškiausiai išbaigtą jo liūdnai ir draugiškai iš savųjų ir kitų žmogiškųjų nupuolimų ir silpnybės pasišaipantį bruožą mes randame jo apdaruojamose amžinosiose poezijos temose — meilėje, aukštesnio žmogiškumo ilgesy, savo asmeninius išgyvenimus etc. Čia Kozulis suranda ir puikų poetinį vaizdą, ir tikslių kreipinių ir prietelišką šyptelėjimą. Ir čia tenka pastebėti ryškiausiai mūsų jau minėtą pavojų — nuslydimą ir kiek trafaretiską sentimentą — labiau jo erotinės tematikos eilėse (Pavasario žaibai; Našlaitė; Audrų dukra), negu grynai egocentrinėje tematikoje. Kad Kozulis gali išvengti tokio perdoto jausmingumo ir erotinės eilėse, liudija keli tikrai puikūs ir visiškai išlaikyti jo bendrojo pasaulėvaizdžio ribose kūriniai. Čia jį visiškai kontrastuoja savo nusivylimus ir liūdesį su lengvute — aukščiausių reiškinų stovinio, juos nugalėjusio žmogaus — ironija, kuri į mus prakalba žmogiškai, įsmigdama pačion skaitytojo širdin:

Šviesios mergaitės truputį apvilta,
aš kiutinu tolyn kukliai,
o pro mane tik plūsta minios pilkos
ir gūžiai praklappsi arkliai.

Prasėna žmonės nuostabiai vienodi:
tikrai — kaip vienas jie visi —
tik tu viena graikščiai žengi per gruodą —
tik tu vienintelė šviesi.

Sakyk, kur kiutini, brangioji,
gal aš išpėjau tavo mintį?
(Atleisk žodžius tuos nekuklius).

Duokš baltą ranką ir žygiuojam
didžiuoju vieškeliu pramintu
karaliu, driskių ir arklų.

(Sonetas, 34 pusl.)

Netikslu tokį gyvą ir sąmoningą autoriaus kontrastavimą pavadinti prozainiais suklupimais (kaip tai neseniada vienas recenzentas aptardamas Kozulio knygą, yra padaręs). Tai kaip tikta yra Kozulio didžioji stiprybė, bet ne yda. Nes prozaiškumas poetiniam kūriny yra tikta tuomet silpnybė, kai jį visiškai kyla iš poeto nesugebėjimo tinkamai apvaldyti savo poetinę medžiagą. Kitap tariant, kai poetui trūksta lyrinio talento. O talento Kozuliui tikrai gana. Jis rašo lengvai ir sklandžiai. Ir jeigu pavojaus esama, tai kaip tikta priešingam poliuje, būtent, kad šita Dievo dovana nebūtų per daug lengvai pasinaudojama: kad poetas nepa-

patį manievrą ir pakilo skristi atgal. Bet dabar ji ir padarė brangią jai atsiėjusią klaidą — pataikė skristi tiesiog viršum klebono galvos. O pamatęs ties savo galva nelemtą varną, klebonas daugiau nebelaukė, bet pakėlė, kiek rankos išneša, aukštyn šautuvą, užsimerkė ir paspaudė gaiduką.

Pasigirdo dabar toks šūvis, kad pats šaulys susigūžė, o kai jis pramerkė akis, visi medžioklės dalyviai buvo taip pat susigūžė, įtraukę į pečius galvas ir abiem rankom užsiėmę ausis. Vienas kurčias kaip puodas senis Gervinis, kuris taip pat buvo išėjęs iš savo trobelės pažiūrėti, ko čia ta minia bėgioja, stovėjo kaip įkastas ir išsižiojęs, kad net pypkė iš dantų buvo iškritusi, stebėjosi, kas čia atsitiko.

Klebonas šūvio buvo apkurtintas ne mažiau už Gervinį ir dėl biauraus zvembimo ausyse pradžioje negalėjo susigaudyti, kas atsitiko, kol jo akis krito į šautuvą.

Tiesą sakant, šautuvo jau nebebuvo. Klebonas rankoje laikė tik medinio jo apšodo likučius, o vamzdžiai kartu su šūviu buvo išlėkė į padanges. Nedaug apie šautuvus nusimanančiam klebonui nebuvo atėję į galvą, kad per tiek laiko tie vamzdžiai turi būti prirūdiję.

Kol klebonas nustebežs žiūrėjo į šautuvo liekanas, pakėlė galvas ir nepaprasto šūvio pritrakta minia. Bet visi dar buvo taip priblokšti, kad tik dairėsi apdūjusiomis akimis vienas į kitą, nesugaudydami, ką sakyti. Vienas košer skerdikas, grėždamas pirštu zvembiančią ausį, palingavo galva ir tarė:

— Uį, tai buvo puf! ...

o. Niekas net nesidomėjo, kur ta biaurybė varna dinga, ir ji būtų likusi gulėti ten, kur nukrito, jei senis Gervinis, rodydamas lazda, nebūtų taręs:

— O varna nukrito ten.

Zakristijonas ir keletas jau spėjusių atitokti vaikigalių šoko į tą pusę ir tuojau surado varną jau nebegyvyčią šlomo daržė. Klebonas buvo pašėlusiai taikliai iššovęs.

— Tai, tėveli, gražiai tas šūvis galėjo jums galvą nunešti ...
Jei būtų tik siekęs, tai nė su žvake jos niekas nebūtų galėjęs surasti ...

Klebonas pasižiūrėjo į berną, į šautuvo liekanas ir tik dabar pilnai suvokė, koks pavojus buvo pro jo galvą praužęs. Jis tik nubraukė nuo kaktos staiga iššokusį šaltą prakaitą, atgalia ranka numetė į patvori šautuvo apšodą ir, nė žodžio netaręs, pasuko į kleboniją. Tik galėjęs paėjęs jis dar atsigrįžė, pažiūrėjo į zakristijono už sparno nešamą negyvą varną ir tarė:

— Bet vištukų vis tiek ji jau nebenešios!

K. Pažėraitės kūrybiniam darbui 25 metai

Šių metų gausių mūsų sukaityvinių tarpe randame ir rašytoją Karolę Pažėraitę, mininčią 25 metų kūrybinio darbo sukaktį.

Karolė yra gimusi Liublino gubernijoje, tačiau jos tėvai yra veiveriečiai. Pradžios mokslą jai teko eiti Liubline, o gimnaziją lankė Maskvoje, vėliau Marijampolėje ir Kaune. 1927 m. ji gavo brandos atestatą. Vos baigusi gimnaziją ir tebedama tik 16 metų, Karolė Pažėraitė gyvenimo buvo priversta ieškoti savarankiško darbo, kad užsidirbus sau ir pagelbėjus tėvams. Ji pradėjo dirbti pradžios mokykloje, kaip mokytoja. Vėliau tarnavo valdinėse įstaigose ir Vytauto Didžiojo universitete studijuoj lietuvių ir prancūzų literatūrą.

Pirmieji rašytojos eilėraščiai ir novelės pasirodė 1925 m. studentų spaudoje. Pradžioje ji pasirašinėdavo pseudonimu Ežerų Karalaitė. 1929 m. jau išėjo į viešumą tikrąja pavarde ir atkreipė skaitytojų dėmesį išspausdinta "Naujoji Romuva" novelė "Degančios žvakės". Jos ilgesnė apysaka "Nusidėjėlė" 1936 m. išleido "Sakalas". Be to, ji reišėkėsi perijodinėje spaudoje.

1944 m. žiaurus likimas ir ją atbloškė į tremtį — Vokietijon. Pabėgėlės kukliame lažaminėlyje buvo rankraštyje psichologinis romanas "Liktūnas". Tas žodis — dzukiškoj tarmėje — reišėkė kaltą per upę. Tremtyje "Liktūn" ji dar pataisė, papildė, peržiūrėjo ir atidavė Suduvos leidykai spausdinti. 1948 m., išvykdyta nusivylimu, Karolė Pažėraitė, mane nuramino. Gavau dvi gyventi jau po Brazilijos karš-

tuojau dangum, "Liktūnas" išvydo dienos šviesą, kuris, kaip gražus indėlis į lietuvių literatūrą, papildė lietuvių tremtinių knygų lentynas. Recenzentai apie išleistąjį romaną atsiliepė gana gražiai. Paliko rašytoja dar nespausdintų darbų ir Lietuvoje, kurie, žinoma, ten žuvo. O gaila jų! Jos kūrinių pilni gražio, puikaus įvaigumo į lietuviškosios gamtos aplinkumą. Stilius — lengvas, kalba žodinga ir paįvairinta vykusiomis tarmybėmis.

Dabartiniu metu rašytoja gyvena Brazilijoje, kur ją nusikvietė iš seniau gyvenęs Sao Paulyje jos brolis su šeima. Gyvendama ten, šalia kasdieninio darbo, neužmiršta Karolė ir plunksnos paimti į rankas. Ji ir toliau rašo, kuria. Rašo antrąją dalį savo romano, kurią pavadinusi "Svetimai Vėjai".

Naujojo romano fragmentas jau buvo patalpintas "Tėviškes žiburis" atkarpoje.

Norėdamas ryškiau pavaizduoti tas nuotaikas, kuriomis šiuo metu gyvena rašytoja Karolė Pažėraitė, nuklydusi toli nuo Tėvynės, ryžiuosi pacituoti jos laiško pastraipėlę, kuris buvo gautas pereiną rudenį.

"Kasdieninė rutina traukia mane, manau, ir mus visus, prie žemės... Gyvename, dirbame ir ilginės. Ach, taš ilgės..."

"Jau buvau bemananti, kad mano siela apaugo kerpėmis, kad kūrybinė sielos dalis bebaigia užgesti. Tačiau, pasitai kiusi mano gyvenime prošvaisė, mane nuramino. Gavau dvi savaites atostogų, kurias pra-

sitenkintų savo greitai ir spontaniškai gimusiu kūriniu, bet nuolat jam ieškotų dar gilesnės išraiškos. Taip, pav., eilėraščių "Amžinas klausimas" yra aiškiai lūžęs pusiau, nes pirmoji jo puikiai užmesta dalis paskęsta antrosios pusės persaldintuose vaizduose.

Tačiau tokių nepasisekimų Prano Kozulio knygoje nedaug. Jo asmeniškąjį giesmė yra žmogiškai paprasta ir gyvenimo kumščių trankytos širdies šiluma persunkta; ji mus pasitinka kaip seniai nematyto draugo žodžiai vėly vakarą prie židinio ugnies, kai audros aprimusios. Poetas nepozuoja tuščios didybės, jis nesiveržia būti nei pranašu, nei šaukliu, nei pamokslininku: jo poetinis žodis gimęs iš dažnų gyvenimo menkystės patyrimų, iš skaudžių nusivylimo valandų, kai visos svajonių žvaigždės vienu kartu sukrinta į vieškelio purvą:

Tai netiesia, kad mūsų pralaimėjau:
jokia galybė dar nepavergė manęs —
tik užmušti balandžiai mėlynėi,
kurie skrajojo mano žemėje, lyg sapne.

(Pralaimėjimas, 55 pusl.)

... Virš galvos virpa skliautas mėlynas,
prieš akis sujaukta amžinybė,
žmogus vienas kartą tezydi,
bebradijdamas gily purvyną.

Pilka žemė, ir dienos, ir žmonės

susilieja į purviną balą ...

Bet visvien — kartą baigsim kelionę

aplink šitą prakeiktą trobelę.

(Užkeiktam rate, 51 pusl.)

Ir brangus ir mielas mums tasai atviras, niekuo nedangstomas širdies žodis. Šiandien mums jo taip reikia, nes jį visi skamba grynas ir teisingas tarp neskoningos poezijos tvano iš lėto užliejančios tuščio ir brangaus popierio lakštus.

Galutinam Kozulio poezijos aptarimui norėtume dar pridėti vieną svarbią baigminę pastabą: taip pat ir Kozulio subtilūs ir prasmingi šyptelėjimai gali jį nuvesti į akligatvį, jei jie pasitenkinti — labai lengvai galinčiu pasipiršti — išoriniu efektu. Kontrastas yra dėkinga stilistinė priemonė, bet perforuotas gali nublokšti lyriką į vienadienį blykstelėjimą. Mes matome, kad Kozulis tai jaučia ir sėkmingai šunkelių išvengia. Kozulis mūsų neateina tikta prajuokinti, bet šyposdamasis nuveda mus į žmogaus širdį. Tai jo kelias ir mes linkime jam jo nepalikti. Nei intelektualumo stoka jį, nei prasmingos gėlmės, — jis turi tikta savo poetinio žodžio neatsisakyti.

Apie formalinę Kozulio kūrinių pusę galima pasakyti, kad jįnai yra visai organiška jo eilėraščių paprastai ir tiesioginiai išsakomai tematikai.

Prasmingas Kozulio baigminis eilėraščių mums gražiai atskleidžia dar kartą jo bendrąjį laikyseną: jis paskutinį kartą tarsi numoja ranką į savo eiles, bet mes šitam moste įžvelgiame charakteringą mūsų žemės žmogų, kuriam ir dėl savo širdingų ir dėl graudžių iš pat gelmių pasakytų žodžių pasidaro neauku, ir jis tada, tarytum, nereikšmingai perbraukęs ranka akis, ima kimštis užgęsusią pypkę, nukreipdamas kalbą apie pradėjusį temti vakarą.

(Pranas Kozulis, DULKES EZERE, Toronto, 1950. IV. 1., 62 pusl., kaina: \$ 0.75.)

Henrikas Nagys.

leidau lietuviu milijonieriaus K. Naruševičiaus ūkyje. Nepaprastai graži vietovė. Tą ūkį iš visų pusių supa kalnai, apaugę eukaliptų medžiais. Iš kalnų besiveržius šaltinis — sumanių šeiminių pažabotas. Čia pat užtvanka, čia baseinas pasimacudyti. Ir elektros stotelė statoma. Užtvankoje naktimis savotiškais balsais kurkia valgomosios varlės, atsiranda viena kita ir vandens gyvatė ...

"Aplink namus auga įvairūs pietų vaismedžiai ir kriaušės. Prieš porą savaitių buvo pats kriaušių žydėjimas. Žydėjo taip pat ir persikai. O rožių gražumas! Verandoje vazonuose žaliuoja paparčiai. Kai kurie iš jų nenori prisitaikinti prie Brazilijos "popročių". Jie, kaip ir Lietuvoje rudens metu, džiūsta, rauduoja. Yra iš jų tokių, kurie asimiliavosi, aklimatizavosi ir vis naujus daigus leidžia. Jie, matyt, užmiršo, kad šiuo metu jų tėvynėje ruduo ...

"Patys šeiminkai gyvena mieste ir tą savo rojų aplanko tik pabaigoj savaitės. Tad aš beveik visą laiką buvau viena. Ir kaip buvo gera!

"Sustiprėjau, atsigaivau, pagyvenau idėjų pasaulyje. Rašiau toliau savo romaną. Pavakariais laisčiau gėles ir klausiausi paukščių kalbos. Tačiau jų balsai ne tokie, kaip Lietuvoje paukščių. Kažkokie aštrūs, rėziantieji. Tik vienas paukščiukas, lyk kažkur girdėjęs mūsų lakštingalą, stengėsi ją pamėgdžioti. Tačiau, toll gražu, jam iki mūsų giesmininkų".

Tad, štai, patiekiau nūdienį rašytojos nuotaikų fragmentėlių.

Gražio 25-rių metų kūrybinio darbo sukakties progą, kaip savo bendradarbę, džiugu yra pasveikinti "sukaktuviniškę" ir "Tėviškes žiburis" redakcijai. Tenepaista Jūsų kūrybinės jėgos dar ilgas darbus ir teilydi sėkmė Jūsų ilgam ir žingsnius. P. A.

REDAKCIJAI PRISIŪSTA

P. Victor Gidžiūnas O.F.M., S. Th. D., De fratribus minoribus in Lituania usque ad definitivam introductionem observantiae (1245-1517), Pars I, Romae 1950, 96 psl.

Antanas Macėina, Didysis inkvizitorius, antroji papildyta laida, kaip I t. serijos Cor Inquietum — studijos Dievo ir žmogaus santykiams nušviesti, išleista kun. Pr. M. Juro lėšomis, 1950 — Šventieji Metai, išleido "Venta", spaudė Deutscher Heimat - Verlag, Bielefeld, 222 psl. Kaina \$2.20.

A. Vytenis. The Red Star — Raudonoji žvaigždė, 52 autentiškieji photographai, 1950. Tai pirmosios bolševikų okupacijos metu Lietuvoje atliktų žiurų 52 nuotraukos su angliškais ir lietuviškais paaiškinančiais tekstais. Ant viršelio meduzos formos penkiakampė žvaigždė savo čiaupais toli įsigūsi į Europos žemėlapi, nuraudonindama jį iki linijos Luebeck — Triest. Greta jau ne kartą matytų Rainių, Panevėžio, Budavonės aukų šturpų keliančių nuotraukų, yra ir dar nematytų arba retai tepsausdintų, be to, daugumas jų yra nuotraukos iš normalaus gyvenimo laikų. Taip albumėlyje yra iš tikrųjų 78 kankinių nuotraukos, padarytos laisvės laikais ir 39 lavonų bei kt. baisybių nuotraukos. Leidėjas suskaito 52 fotografijas dėl to, kad Rainių miškėlio kankinių fotografijos grupėmis sudėtos į vinjetas, kurių kiekvieną leidėjas laikė tik vienetu, nors ten ištikrųjų yra net po 24-19-14

TORONTO, Ont.

Iš Toronto ALOK veiklos

Sausio mėn. 29 d. sudarytas KLB Toronto Apylinkės LOK Prezidiumas vienigai siekia užsibrėžtų tikslų. Vienas iš svarbiausių prezidiumo uždavinių yra Bendruomenės organų rinkimų paruošimas, kuris vėdamas labai rūpestingai. Kadangi spūdoje buvo pasireiškę įvairių nuomonių dėl registruotųjų asmenų apimtys, kreipiasi į Centro LOK dėl smulkesnių nurodymų, kad visoje Kanados (jei ne Pasaulio) Bendruomenėje registracija būtų pravesta prisilaikant tų pačių principų.

Iš visos eilės svarstyti klausimų visuomenei kiek įdomesnis, tur būt, bus nutarimas suruošti Čiurlionio ansamblio koncertą Toronte birželio mėn. pradžioje.

Iki gegužės mėn. 5 d. prezidiumas turėjo 5 posėdžius. S.

Gegužės 24 d. šventė

Gegužės 24 d. Victoria Day Kanadoje yra įstatyminė šventė. Įmonės tą dieną nedirba ir daugumas jų darbininkams už tą dieną sumoka.

Anglų kalbos kursai

(Oficialus pranešimas) Ontario Švietimo Ministerija — Department of Education — šiuo praneša, kad šių metų vasarą, kaip ir pernai, Toronte yra organizuojami anglų kalbos kursai naujiems ateiviams (newcomers), pažengusiems šioje kalboje.

Kursai pradėdami liepos 3 dieną 7.30 p.p. ir truks šešias savaites, po dvi valandas kasdien, penkis dienas į savaitę, iki rugpjūčio 11 d. Kursų programa pritaikyta europiečiams, baigusiems gimnazijas, kurie nori tęsti toliau studijas arba pasirošti profesiniam darbui Kanadoje.

Kursai vyks Toronto University Economics Building, 273 Bloor St. West. Mokesčiai už kursus \$5. Prašymus (application) su mokesčio čekiu (Toronto universitetui) siųsti šiuo adresu: Community Programmes Branch, Ontario Department of Education,

206 Huron Street, Toronto 5, Ont. Kadangi vietų skaičius ribotas, raginama prašymus siųsti nedelsiant.

Ontario Department of Education.

A. Dvarionas,

žinomas torontiečiams pianistas, susirgo ir gydos General Hospital, Ward I, 3 aukšte.

Solistas K. Orentas

peritą rudens sirgęs dėl susižeidimo, prieš porą savaičių grįžo iš ligoninės, kur net 7 savaites išgulėjo dėl plaučių uždegimo. Šiuo metu p. Orentas jaučiasi geriau, vargina tik piniginiai sunkumai, nes ilgos ligos metu išsisėmė visi ištekliai, o yra dar neapmokėtų eilė sąskaitų.

Prašom atsilipti:

Stepą Rudoką — yra laiškas iš Lietuvos ir p. Barauską — laiškas iš p. Strimatičio.

Bendras rožančius Parodos aikštėje

Ateinantį sekmadienį, gegužės 21 d., 3 val. p.p., Toronto Parodos (Exhibition Park) aikštėje Toronto katalikai rengia bendros maldos kalbėjimo manifestaciją, kurioje dalyvaus pats kardinolas J. C. McGuigan.

Kaip žinoma, šiuo metu Kanadoje daugelyje katalikų vykusiųjų yra organizuojamas vadinamasis "Maldos Kryžiaus Žygis", kviečiant katalikiškas šeimas kasdien prie bendros šeimos maldos, ypač bendro rožančius kalbėjimo. Minėto sąjūdžio dviasioje įvyks ir sekmadienio maldos manifestacija Toronte.

"Svetimos Plunksnos"

šeštadienį suvaikintos antrą kartą praėjo su geru pasisekimu. Ypač puikiai vaidino P. Jurėnas (A. Čiurka, advokatas) ir J. Maniuška (jo sūnus, tarimasis dailininkas). Ir kiti artistai savo roles atliko be priekaištų: Z. Širkienė, vaidinusi burmistro seserį, E. Žalkauskaitė — burmistro dukterį, J. Žalcauskaitė — tarnaitę, J. Širka — dailininkas, gal kiek per rimtas ir lėtas. Naujasis reporteris — A. Kalūza — visai tiko, nors šiek tiek jautėsi repetacijų stoka.

Bendrai kaip iš mėgėjų būrelio daugiau reikalauti negalima ir režisierius J. Jagėlai reikština padėką už savo darbo puikų atlikimą.

Girdėti, kad "Svetimos Plunksnos" žada aplankyti ir Hamiltoną ir pajaukinti savo kaimynus. Ateitininkų suorganizuotam būreliui linkėtina sekmingai tęsti savo pradėtą vaidybos darbą ir ateityje pasirodyti su naujais savo darbo rezultatais.

Skautų vakaras

Po dviejų skautiškos veiklos metų ir atvykstantiems Amerikos lietuviams pagerbti (šia proga iš Čikagos atvyksta didelė lietuvių ekskursija, kuriai vadovauja prof. S. Kolupaila ir skn. Palčauskas), Toronto skautų tuntas, š. m. gegužės mėn. 27 d. 7.30 val. rengia viešą Čikagos ir Toronto lietuvių susiartinimo vakarą.

Vakaras įvyks Erdvijoje Collegiate salėje, 495 Jarvis St., kur buvo solistas Anna Kaskas koncertas, važiuojant į rytus Carlton tramvajumi, truputį pajėgti į kairę Jarvis St. pusę.

Programoje: vieno veiksmo vaizdelis "Po laisvos tėviškės dangumi", skn. St. Kairio smuiko solo, akordeonų duetas ir kt. Po programos šokiai grojant geram orkestrui.

Šia įdomia proga, Toronto skautai kviečia visus Toronto ir apylinkės lietuvius dalyvauti kuo skaitlingiausiai: įėjimas \$0.75. Bilietai iš anksto gaunami pas skautus ir p. Grigaičio valgykloje.

Toronto Skautų Tuntas.

Penktadienio šokiai

Ateinantį penktadienį, gegužės mėn. 19 d., parapijos salėje po gegužinių pamaldų bus šokiai.

Ateitininkų Federacijos Vadui

Prof. Dr. A. DAMASEVIČIUI ir JO ŠEIMAI liūdesio valandoje, mirus jų mylimam uošviui ir tėvui, gilią užuojautą reiškia

Kanados Ateitininkų Sąjungos Centro Valdyba.

Inžinierių susirinkimas

Gegužės 5 d. Toronte įvyko Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Toronto skyriaus susirinkimas. Susirinkimo darbotvarkė buvo šitokia: Susirinkimo atidarymas, prezidiumo rinkimas, skyriaus valdybos pirmininko pranešimas, naujos valdybos rinkimas ir diskusijos bei sumanymai.

Į naująją valdybą išrinkti šie inžinieriai: A. Šalkauskas, J. Šližys, J. Draugašius, L. Stanukas ir St. Kryževičius. Naujoji valdyba pareigomis dar nepasiskirstė.

Ateityje nutarta šaukti dažnesnius susirinkimus. Sumanymuose iškelta mintis ir priimtas nutarimas inžinieriams aktyviai dalyvauti organizaciniame lietuvių bendruomenės gyvenime, prisidedant savo indėliu prie Lietuvos laisvinimo darbo, ruošti pranešimus Lietuvos ūkio atstatymo temomis, ypač statybos, energetikos ir smulkiosios pramonės klausimais, kas galėtų rasti pritaikymą atskiriamajame Lietuvoje. Ruošti pranešimus iš Kanados inžinierių bei architektų veiklos, kviečiant pranešėjais pačius kanadiečius inžinierius bei architektus, susipažinti su vietinių inžinierių darbo metodais ir tt.

Iš lietištinio skyriaus valdybos pirmininko pranešimo patikėjo, kas skyriaus padaryta ligi šio susirinkimo dienos. Per tą laiką užmegsti ir palaikomi glaudūs ryšiai su Ontario provincijos kanadiečių Inžinierių Sąjunga, vestas susirašinėjimas ir nuolatinis susišnėjimas su Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Centro Valdyba, kuri randasi JAV ir kt.

Šiuo metu Toronto skyrius turi 30 narių. —a.

Lietuvaitė imigracijos įstaigoje

Jau trys mėnesiai kaip Toronto imigracijos įstaigoje raštininkės pareigose darbuojasi lietuvių bendruomenės gyvenime, prisidedant savo indėliu prie Lietuvos laisvinimo darbo, ruošti pranešimus Lietuvos ūkio atstatymo temomis, ypač statybos, energetikos ir smulkiosios pramonės klausimais, kas galėtų rasti pritaikymą atskiriamajame Lietuvoje. Ruošti pranešimus iš Kanados inžinierių bei architektų veiklos, kviečiant pranešėjais pačius kanadiečius inžinierius bei architektus, susipažinti su vietinių inžinierių darbo metodais ir tt.

Toronto moterų labdaros grupė "DAINA"

visus kviečia atsilankyti į šokius,

kurie įvyks ši šeštadienį, gegužės 20 d. 8 val. vak., YMCA salėje College ir Dovercourt kampe.

IKI MALONAUS PASIMATYMO!

Dailės paroda

Šią savaitę baigiasi senosios tapybos meistrų paroda, kurioje išstatyta 50 paveikslų: S. Botticelli, E. Delacroix, Albrecht Duerer, Van Dyck, Goya, Rembrandt, Rubens, Velasquez ir kiti. Paroda stengiamasi parvaizduoti 500 metų kūrybą Vakarų Pasaulio nuo 15. ligi vėlyvo 19. amžiaus.

Lietuviams įdomu pamatyti Rubenso tapytą Vladislavo IV, D. L. Kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus portretą.

Paroda vyksta Toronto Meno Galerijoje Dundas ir Beverly

DEMESIO!

Nenumatytos išlaidos sudaro didelį sunkumą kiekvienam nors ir visai sveikam ir darbą turinčiam žmogui. Bet pagyvokime koka didžiulė bėda susidaro kuomet susergi: tada ir išlaidos padidėja, ir nebeįėjimas iš uždario turėti pajamų. Tad kam nešti tą riziką ir bėdą pačiam vienam? Prisijunkite prie MUTUAL BENEFIT

Health and Accident Assoc.

(tai didžiausia pasauly nuoligų ir nelaimingų atsitikimų draudimo bendrovė), kuri jau yra apdraudusi virš 2.265.000 žmonių.

Būkime taip pat ryžtingi kaip ir tie milijonai, kurie sumokėdami mažytę dalį turimų lėšų, keleriojai daugiau gauna iš ligos atveju, nes apmokamos išlaidos gydytojams, už operacijas, ligoninių išlaidos ir net nustotos pajamos.

Mūsų atstovas DR. J. KAŠKELIS, 870 Dundas St. W. Toronto, Ont., pagalbės tamstoms tapti mūsų bendruomenės nariais -ėmis. Tad neatidėliojant prašome susisiekti su Dr. J. Kaškeliu. Mutual Benefit etc.

gatvių kampe) ir yra skirta pamėnėti 50 metų Galerijos įkūrimo sukaktį. Ypač sekmadieniais, nesant kitų pramogų, ją aplanko ir daug lietuvių.

Gražio vestuvės

Gegužės 13 d. Toronto lietuvių bažnyčioje susituokė Alfredas Bražys su panele Danute Tamošaityte. Kadangi abu jaunijai priklausė chorams, tai ir jie jungtuvę metu giedojė parapijos choras ir oktetas.

Mackenzie muziejus

Mackenzie šeimos buv. rūmai Toronte 82 Bond St. gegužės 9 d. Ontario premjero Frost ir miesto burmistro Mc Callum iškilmingai atidaryti visuomenei kaip muziejus. Šios šeimos vaidmuo Kanados istorijoje buvo labai didelis, ypač nuo 1837 metų, kai sukilimo prieš Angliją vadu buvo vienas iš šios šeimos narių. Dėl to tai rūmai faktiškai bus istorinis muziejus.

Mes siūlome

Jums išnuomoti dvi dideles sales, tinkančias įvairioms pramogoms, taip pat vieną vidutinio dydžio salę tinkamą susirinkimams.

Išnuomoti galima kiekvienai dienai, bet šeštadieniais ir sekmadieniais tik iki 6 val. vak. 62 Claremont St. Skambinkite telefonais: PL 5543 ir TR 0641.

Kas nori namus arba biznį

pirkti arba parduoti, kreipkitės į mus. Rasite teisingą ir nuosirdų patarimą.

Kalbame lietuviškai — klauskite Peter. REAL ESTATE BROCKER JOSEPH GREEN 933 Bloor St. West. Toronto, Ont. Telefonas LA 4817

MONTREAL, Que.

ATSISAUKIMAS Į VISUS MONTREALIO IR APYLINKES LIETUVIUS

Kiekviena gyva būtybė turi savitą pasaulį, kuriame, lyg ratė, daro įvairius posūkius. Bet kokia pašalinė jėga, kuri bando tą pasaulį pavelti arba sugriauti, visu smarkumu yra puolama, norima jos atsikratyti.

Arčiau pasidairius gyvulių pasaulyje pamatysime begales labai karžygiškų ir mums mažai ar ne visai suprantamų reiškinijų, kur jėga, griaužanti jų gyvenimą ar norint nužudyti pakluonis, tėvų mirtimi bandoma atremti.

Panašūs reiškiniai, tačiau daug didesniame laipsnyje, yra protingiausios pasaulio būtybės — žmogaus gyvenime. Jis, pasaulio karalius, gamtos jėgas pažabojęs, savo pasaulį nori padaryti tokį gražų, kad kartais, įsileidęs į kovą azartą, sugriauama net tai, kas buvo sukurtą jo paties ar kitų jam panašių. Paskutiniųjų dešimtmečių įvykiai parodė, kad žmogus gali būti ir didžiausias barbaras — visko priešas.

Plačiau nesileidžiant į pavyzdžius, norėtume pažvelgti į mūsų pačių gyvenimą svetur — išeivijoje. Dalis mūsų tautiečių išeiviją pasirinko laisva valia, kad savitą pasaulį praturtintus kelionių patyrimais ir užsigrūdinimu. Kita dalis — smurto ir prievartos, svetimos jėgos, verčiama pasirinko gąsdinančią nežinią ir karo pavojus, bijodama fizinės ir dvasinės kančios, o galų gale mirties.

Taigi pirmieji jau skaito dešimtimis metų svetur ir tėvynės ilgesį jau ilgai nešioja tarp N. Pasaulio specifinių reikalavimų. Neretai tie reikalavimai pasidaro tokie dideli ar net žavinčiai viliojant, kad ilgesys būna prislopinamas, o dažnai ir visai užgęsta.

Beveik visi pirmieji emigrantai iš tėvynės įvyko tada, kai buvo vargo dienos. Pati būdama skriaudžiama ir vargšė medžiaginiai, tačiau milžinas dvasiniai, savo sūnus išleido į kelionę tik su didele tėvynės meile, tačiau tuščiom rankom. Sunki kova už kasdieninės duonos kėsnį, ilgai vargo ir ekonominių krizių metai kairiuose tėvynės meilės kibirkštį bent trumpam prigesino, tačiau jos užgniauzti nepajėgė.

Tėvynės meilė ir savo tautos brolių galėtis mūsų pirmoje išeivijoje suliepsnojo visu smarkumu ir sušildė sunkias dienas leidžiančius tremtinus. Amerikoje, Kanadoje ir kitose pasaulio šalyse gyvenę lietuvių pa-

rodė, kad savo tėvynės jie neatsizada ir už jos išlaisvinimą visomis jėgomis kovoja.

Daug vargo ir skurdo teko pakelti tiek vieniems šiaups, tiek antriems anapus okeano. Gal tas dar labiau surišo visus lietuvius besąlyginei kovai. Mes gerai žinome kas buvo ir tik spėjame kas gali būti. Žaibaujant tarptautinėje politikoje karo žaibams vėl gali kilti visuotinis chaosas ir pareikalauti keliolikos ar net keliasdešimt milijonų gyvybių. Labai apsiriktų tas, kuris remtų prieš keliasdešimt metų vyravusią nuomonę, kad N. Pasaulis yra saugus nuo bet kokio pavojaus. Tuo pačiu prieš pavojus atsidurta tiek naujai atvykęs ir dar netvirkai įsikūręs tremtinys, tiek anksčiau čia atvažiatavęs ir keliasdešimt metų praleidęs pirmasis išeivis.

Turint prieš save neaiškų rytojų norisi kuo glaudžiau susiburti tarpusavy, o tas bent šiame mižiniškais plotais turtingame krašte nėra taip lengva. Šiame straipsnyje norime paliesti grynai Montrealio ir apylinkės lietuvių reikalus. Panašūs ir tie patys dalykai bus ir kitose Kanados vietose.

Neturėjimą visą Kanadą apjungiančios organizacijos jau senai suprato pirmieji išeiviai, tačiau ją sukurti atrodo bus galima tik dabar, kai viso pasaulio lietuvių stengiasi neatidėliojant susijungti į Pasaulio Lietuvių Bendruomenę.

Kitas svarbus uždavinys, kuris stovi prieš akis, tai visų Kanados lietuvių sąrašo — kartotekos reikalas. Be jos joks susižinėjimas tarpusavyje yra neįmanomas. Paskutiniųjų metų reikalavimai parodė, kad neįmanoma Kanados Lietuvių Organizacijos buvo beveik bejėgės padėti ieškantiems savo artimųjų. Nevienas senųjų mūsų išeivių tarpusavyje palinguodavo galvas ir galėjosi, kad tas dar nebuvo padaryta, nes darbų buvo begalės, o sugėbamių rankų maža ir tos pačios pripraktos prie fabriku mašinų.

Dabar, kai senieji Kanados lietuvių susilaukė paramos, ir kai sumažėjo skaičius labi svybių gelbėjimo uždvinių, daugumas Kanados Lietuvių Organizacijų, susijungusių į Laikinuosius Org. Komitetus, pakeičiui į Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, nutarė praversti visoje Kanadoje lietuvių sąrašymą.

Montrealio Apylinkės LOK dar papildomai nori kreiptis į visus Montrealyje ir jo apylinkėse gyvenančius lietuvius su šikiu: padarykime dabar, kad

NAUJASIS MONTREALIO ARKIVYSKUPAS

Naujuoju Montrealio arkivyskupu kovo 19 d. popiežius paskyrė kanadiečių seminarijos Romoje rektorių Paul Emile Leger. Balandžio 26 d. jis buvo konsekruotas Romoje Santa Maria della Degli Angeli bazilikoje. Konsekravo J.E. kardinolas Adeodato Giovanni Piazza, Šv. Konsistorialinės kongregacijos sekretorius, asistuojant Quebeco arkivyskupui Mauricy Roy ir Strasburgo vyskupui J. Weber. Iškilnėse taip pat dalyvavo apie 50 kanadiečių maldininkų, atvykusių į Romą. Jų tarpe buvo Montrealio vyskupas pagalbininkas L. P. Whelan, pilkųjų seselių vyresnioji mot. T. Courville, naujojo arkivyskupo teta vienuolė RR. A. Laberge, Montrealio katalikų akcijos direktorius Albert Valois, arkivyskupo brolis Jules Leger, Kanados premjero asmens sekretorius (prancūziškasis). Cereemonijose dalyvavo

vėliau nesigailėtume. Darbas labai sunkus ir ne vienos dienos, bet su visų pritarimu ir parama bus lengvai įvykdomas. Juo sunkesnis būna uždavinys, tuo linksmiau darosi jį išspręsdus.

Surašymas pradėdamas š.m. birželio mėn. 1 d. ir baigiamas birželio 30 d. šiuo metu ruošiamasi surašymui Montrealio miestą padalinoti atskirais mažais kvartalais, kad ne vienas lietuvis nebūtų aplenktas. Tam reikalui yra reikalingi gausūs surašinėtojų kadrai, kurie ir bus tikrieji šio didelio darbo gero ar blogo pasisekimo lėmėjai. Čia gali daug padėti senieji mūsų išeiviai, kurie žinodami visą miestą ir pažindami vieni kitus keliasdešimt metų, savo nurodymais padėtų šį darbą daug lengviau atlikti.

Montrealio LOK kreipiasi į visas organizacijas ir pavienius lietuvius su prašymu pasisiūlyti arba neatsisakyti, jei bus prašoma, talkininkauti surašymui. Turėdami prieš akis reikalo svarbumą ir jausdami atsakomybę prieš lietuvių tautą bei prieš tuos, kurie po mūsų gyvena — visi kaip vienas stokime į darbą, o kai šis bus padarytas, kiti savaime bus lengviau įveikti.

Montrealio lietuvių, išeivijos istorijoje tai pirmas toks didelis užsimojimas — egzaminas; grynai nuo mūsų pačių priklausio jo pasisekimas.

Tikėdamiesi visų lietuvių pritarimo ir paramos iš anksto visiems dėkojame.

Montrealio Apylinkės Laik. Org. Komitetas.

Montrealio lietuvių dėmesui

Montrealio Apylinkės LOK padalino miestą rajonais, geresniam ir patogesniam visų lietuvių pasiekimui surašinėjimo metu. Atsirado tokių rajonų, kuriems LOK nežino ten gyvenančių žmonių.

Maloniai prašome atsiliepti žemiau išvardintuose rajonuose gyvenančius tautiečius ir pareikšti LOK tuose rajonuose praversti surašymą. Savo adresu prašome pranešti MALOK pirmininkui J. Navikėnui, 13 Ave. 5515 Rosemount arba skambinti vakarais I. Kemežytei GR 8862.

- Seka rajonai:
1. Ville St. Laurent.
 2. St. Edouard, Montcalm, St. Jean, Villeray
 3. Almenistic.
 4. Town of Montreal North.
 5. Notre Dame de Grace.
 6. Town of Mount Royal.

Montrealio Apylinkės Laik. Org. Komitetas.

taip pat Quebeco sveikatos ministris J. P. Saurve, Kanados, Britų ir Prancūzų ambasadoriai ir tt.

Naujam arkivyskupui tėra 46 m. Jis yra laikomas kieto charakterio vyras ir kai kas jau spėja, kad santykiuose su vyriausybe bažnyčios pozicijas jis gins dar tvirtiau nei pasitraukęs sekretorius, asistuojant Quebeco arkivyskupui Mauricy Roy ir Strasburgo vyskupui J. Weber. Iškilnėse taip pat dalyvavo apie 50 kanadiečių maldininkų, atvykusių į Romą. Jų tarpe buvo Montrealio vyskupas pagalbininkas L. P. Whelan, pilkųjų seselių vyresnioji mot. T. Courville, naujojo arkivyskupo teta vienuolė RR. A. Laberge, Montrealio katalikų akcijos direktorius Albert Valois, arkivyskupo brolis Jules Leger, Kanados premjero asmens sekretorius (prancūziškasis). Cereemonijose dalyvavo

KRIMINALINE AR CIVILINE BYLA?
MES SUTEIKIAME JUMS
TEISINĖ - KALBINĖ PAGALBA
Sudarome geresnį darbą. Tarpininkaujame namus perkant ir parduodant. Parūpiname paskolą ir apdraudę. Atstovaujame įstaigose ir įmonėse. Sudarome dokumentus bei patvirtintus vertimus. Gtinome lietuvių interesus Kanadoje ir kituose kraštuose. Jums patarnavimus atlieka teisininkai ir kalbininkai, studijavę Š. Amerikos bei Europos universitetuose
JONAS JUŠKAITIS
108 St. George St. Toronto, Ont., Canada. Tel. KI 1494
Skyrius: 750 Dundas St. W., Toronto. Tel. WA 0006